

Kide

Lapin yliopiston yhteisölehti 5 • 2010

*ai
~~Ti~~teen
pauloissa*

8
14
28

Kahden maailman väkeä Laura Junka-Aikio

Oikeustiede Marjo Laukkanen

Kestävän johtamisen kannoilla Sari Väyrynen

18 Ihmisiä rajatiloissa, **Minna Rainio**

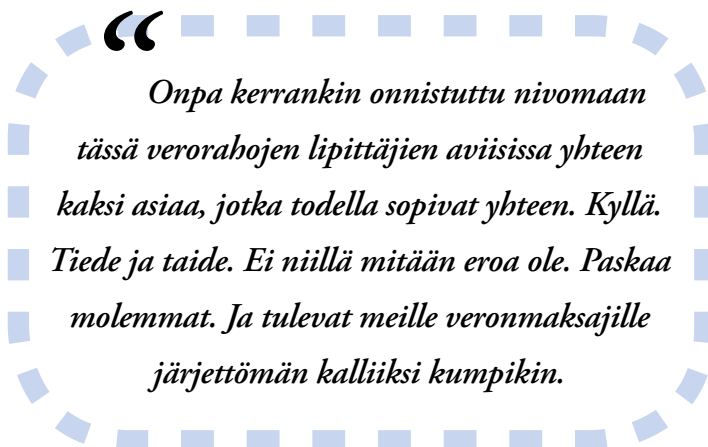
20 Kun tohtori kääriytyi lakanaan, **Pälvi Rantala**

24 Veteen heitetty, **Marjo Laukkanen**

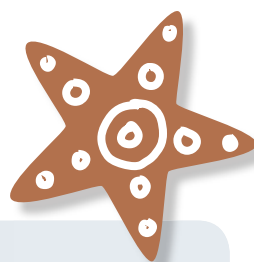
26 Kohti kestävää elämystuotantoa: vähemmän on enemmän, **Monika Lüthje**

Taidemaalari Anne Tompurille elintärkeitä ovat valo ja tunteet. Vierailevan taiteilijan haastattelu s. 24–26.

4	Pohjoisen puolesta
7	Pääkirjoitus , Suvi Ronkainen
13	Yleisön osasto
22	Tuokio , Laura Junka
30	Siula , Jyrki Siukonen
31	Kotisivu , Minna Kimpimäki
32	Alumnin uraikkuna , Hanna Hirvonen
33	Väitökset
36	Opin polulla
37	Julkaisut
39	Lyhyesti
42	Eskon puumerkki , Juha T. Hakala
50	Hiutaleita , Lotta Viikari

Joulukuu/2010

Onko taide aina myös politiikkaa? Mitä oikeustieteilijät näkevät taiteissa? Kiteen joulunumerossa taiteet ja tieteet heitetään samaan soppaan ja maistellaan, mitä taiteiden ja tieteiden välisyys merkitsee käytännössä. Miksi alue kiinnostaa juuri nyt, ja mitä mahdollisuuksia taiteiden ja tieteiden rinnakkaiselo tarjoaa Lapin yliopistossa?

Kannen kuva: Arto Liiti

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Laura Junka-Aikio
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Johanna Sarriola
Tuija Kauppinen
Outi Rantala

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy helmikuussa 2011.

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2010

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Suomen Yliopistokiinteistöt Oy Finlands Universitetsfastigheter Ab

Pohjoisen puolesta

Uusi ilme opiskelijatyönä

Graafisen suunnittelun opiskelija *Jarko Hänninen* on suunnitellut Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:lle uuden yritysilmmeen.

Suunnittelutyö piti sisällään yrityksen tunnuksen, lomakkeiston, internetsivujen, liikelahjojen, yrityksen lipun ja viirin, typografian, värien sekä graafisen ohjeiston laatimisen. Työ kesti puolisen vuotta, ja sitä ohjasi graafisen suunnittelun tuntiopettaja *Leena-Kaarina Kaunonen*.

Hänninen valittiin suunnittelemaan Suomen Yliopistokiinteistöjen graafinen ilme 22 opiskelijan joukosta. Logosuunnittelukilpailu oli suunnattu kaikille pääkaupunkiseudun ulkopuolisille yliopistoille.

”

Tutkimusta kehoskanneriteknologialla

Lapin yliopistolla järjestettiin joulukuun alussa kansainvälinen seminaari, jossa pohdittiin kehoskanneriteknologian mahdollisuuksia ja haasteita muotoilun tutkimuksessa.

Tilaisuus liittyi taiteiden tiedekunnassa syksyllä 2009 alkaneeseen Body-Fit-tutkimushankkeeseen, jossa tarkastellaan virtuaalisia mittaus-, suunnittelu-, kaavoitus- ja sovitusprosesseja. Prosessit perustuvat kehoskannerilla saatuihin digitaalisiin mittoihin ja kolmiulotteisiin malleihin. Hanke sisältää myös käyttäjälähtöistä vaatesuunnittelua, jonka kohderyhminä ovat poliisin kylmänsuojavaatetus, liikuntarajoitteisten talviulkoiluvaatetus sekä urheilijoiden lajivaatetus.

Body-Fit-tutkimushankkeen yhteistyökumppaneita ovat mm. Rovaniemen ammattikorkeakoulu ja Lapin ammattiopisto sekä yritykset.

Saamelaiskäräjille vuonna 2007 laaditun selvityksen mukaan 70 prosenttia alle 18-vuotiaista saamelaisista asui vuonna 2007 saamelaisten kotiseutualueen eli pohjoisten kuntien ulkopuolella. Kaikkiaan pääkaupunkiseudulla asuu noin 1 000, Rovaniemen alueella noin 550 ja Oulun alueella noin 600 saamelasta.

Saamelaisalueen ulkopuolella asuville nuorille identiteetin rakentaminen on erityisen tärkeää, mutta monessa mielessä myös työlästä. Saamelaisnuoret elävät perinteisen saamelaisidentiteetin ja uuden kotiseudun monikulttuurisessa ristiaallokossa. Suurin osa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvista saamelaislapsista jää kokonaan tai suurelta osin saamen kielen ja saamenkielisen perusopetuksen ulkopuolelle. Lainsäädäntö onkin tässä suhteessa puutteellinen.

Monikulttuurisista jännitteistä huolimatta saamelaisalueen nuorista peräti lähes puolet haluaisi muuttaa tai asua Rovaniemellä. Rovaniemen kaupungilla voisikin olla merkittävä ja esimerkillinen rooli paikkakunnalla asuvien lasten ja nuorten saamelaisidentiteetin ja saamelaiskulttuurin tukemisessa.

Myös pääkaupunkiseudulle tarvittaisiin toimenpiteitä saamelaisopetuksen järjestämiseksi sekä entistä enemmän yhteistyötä kouluviranomaisten ja saamelaisvanhempien välillä. Ongelmana kuitenkin on, että kuntaviranomaiset eivät ole riittävän tietoisia kuntansa alueella asuvista saamelaisista ja heidän oikeuksistaan.

Erikoistutkija **Elina Helander-Renvall**
Lapsen oikeuksien päivän tilaisuudessa
UNICEF-kaupungissa Rovaniemeltä 19.11.2010.

Käsin loihdittuja tarinoita

Pertti "Peeva" Vainion Peevatuote hyödyntää tuotteissaan aitoa lappilaista honkaa, käpyjä, risuja, huopaa ja villalankaa.

– Minä teen pohjat ja vaimo *Eeva* puhalttaa tuotteisiin hengen, Peeva sanoo.

Peeva hyödyntää matkamuistoiksi tarkoitetuissa tuotteissaan taitavasti puun muotoja ja ajan patinaa.

– Ollessani poikasena metsällä kiinnitin jo tuolloin huomiota enemmän puun muotoihin kuin metsän riistaan, ja sen jälkeen silmä on entisestään tarkentunut.

Jokaisen aselman ja tuotteen perusajatus lähtee puun muodosta. Peevan taitavien käsien avulla valmistuu jouluisia aselmia ja erilaisia satuhahmoja. Suosittuja aiheita ovat esimerkiksi halonhakkaaja, hiihtäjä, moottorikelkka, ikkuna-aiheet, tontut ja lintulaudat.

– Tuotteet ovat kaikki käsin tehtyjä, joten jokainen tuote on erilainen. Eeva maalaa vuodessa esimerkiksi kasvat käsityönä 10 000 tontulle.

Peeva myy tuotteitaan jouluna, keväällä ja kesällä Lordin aukiolla Rovaniemen keskustassa. Väliajat valmistetaan tuotteita perheen autotallissa Nivavaarassa. Tärkeä ja ehkä palkitsevin osa Peevan työtä on suora kontakti asiakkaaseen tuotteen myyntitapahtumassa.

– Tarina ja lappilainen vieraanvaraisuus ovat tärkeä osa myyntityötä. Jokainen asiakas on kohdattava erikseen. Samalla kun myy tuotteen, on osattava myydä hyvää mieltä ja jouluisia tunnelmaa, Peeva pohtii.

Tuotteisiin voi tutusta osoitteesta www.peeva.fi.

Olli Tiuraniemi

Rovaniemi Design Week

Maailman pohjoisin designviikko Rovaniemi Design Week järjestetään kolmannen kerran 14.–20. helmikuuta 2011. Viikon teemana on arktinen muotoilu.

– Helmikuinen ajankohta tarjoaa uusia mahdollisuuksia hyödyntää arktisia olosuhteita kylmää ja pimeää, toteaa designviikon tuottaja *Päivi Tahkokallio*, Tahkokallio Design+ Oy:n toimitusjohtaja.

– Arktisuus on Lapin yliopiston profiloitumista tukeva teema, ja Rovaniemen yrityksillä on vahvaa arktista osaamista. Tämä erottaa meidät selkeästi muista designviikoista, Tahkokallio jatkaa.

Designviikon ohjelma tuo bisnesvetoisten Muotoilu haastettu -seminaarin ja 24h-designkisan rinnalle yliopistolaisten osaamista muun muassa ympäri kaupunkia levittyvin näyttelyin, tilataideteoksien sekä speктаakkeliesityksin. Viime vuonna hyvin menestynyt Designputiikki pystytetään jälleen koko viikon ajaksi keskustaan.

– Tämä on loistava tilaisuus näyttää, mitä meillä osataan. Samalla voimme haastaa yrityksiä hyödyntämään muotoilua omassa liiketoiminnassaan, toteaa *Julius Oförsagd*, joka yhdessä *Mari Mäen* ja *Enni Murtomäen* kanssa koordinoi yliopistolla tuotettavia designviikon tapahtumia.

Yliopiston näkökulmasta Rovaniemi Design Week kokoaa yhteen ihmisiä yli koulutusohjelma- ja tiedekuntarajojen sekä toimii opiskelijoiden ja opettajien linkkinä yritysmaailmaan. Yhteistyötä tehdään myös Lapin korkeakoulukonserniin kuuluvien Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen kanssa.

– Jokaisella korkeakoulullamme on omaa erityisosaamista esimerkiksi lumi- ja jäärakentamisessa. Yksi plus kaksi on enemmän kuin kolme, joten yhteistyö hyödyttää varmasti kaikkia osapuolia, selittää *Oförsagd* innostuneena.

Rovaniemi Design Week 14.–20.2.2011
Järjestäjä ja tuottaja Rovaniemen Kehitys Oy
www.rovaniemidesignweek.fi

Japanilaisia vieraita

Tekstiili- ja vaatetusalan koulutusohjelmassa vieraili marraskuussa kahdeksan hengen professori- ja opiskelijaryhmä Yamaguchin yliopistosta Japanista.

Vierailun aikana toteutettiin tekstiili- ja vaatetusalan opiskelijoiden kanssa työpaja, jossa valmistettiin tuotteita suomalaisesta villasta, japanilaisesta paperista, janaijima-kimonokankaasta sekä puuvillafarkkukankaasta. Työpajassa valmistuneet tuotteet esitellään Japanissa joulukuussa ja myöhemmin keväällä Rovaniemen Design Week -tapahtumaan liittyvässä taiteiden tiedekunnan näytöksessä 19. helmikuuta 2011.

Yamaguchin yliopisto on partneri- ja vaihtoyliopisto taiteiden tiedekunnan tekstiili- ja vaatetusalan sekä teollisen muotoilun opiskelijoille. Yhteistyötä on tehty vuodesta 2009 lähtien.

Suvi Ronkainen
Vararehtori
Tutkimusmenetelmien
professori
Tutkijakoulun johtaja

Taide, tiede ja politiikka

Politiikkakäsitysten muutoksia suomalaisessa taiteessa tutkinut *Leena-Maija Rossi* toteaa kirjassaan *Taide vallassa* (1999, 11) että ”mielestäni taide on lähtökohtaisesti poliittista, paitsi ideologioiden esittäjänä ja valintojen tuloksena, myös koska taiteilija pyrkii aina, katsetta ja läsnäoloa ohjaamalla vaikuttamaan yleisöönsä – jakamaan huomiota uudelleen. Tämä pyrkimys, jos mikä on operaatio vallassa.”

Sana taide voitaisiin korvata lainauksessa sanalla tiede. Useiden tieteen tutkijoiden mielestä myös tiede on lähtökohtaisesti poliittista juuri siinä merkityksessä, että se ohjaa katsetta tutkimuksellisten valintojen, näkökulman asettamisen kautta. Ja usein tutkimuksen julkilausuttuna tavoitteena on yhteiskuntaan vaikuttaminen vähintäänkin nostamalla piilossa olevat asiat tai itsestäänselvyydet analyysin kohteeksi. Tutkimuksen suuret rahoittajatkin penäävät tieteeltä vaikuttavuutta.

Tieteelle ja taiteelle poliittisuus on myös äärimmäisen pahe, asia josta on irtisanouduttava. Suomalaisessa taidepuheessa ääripoliittisoituneeksi kuvatus 1970-luvun taidetta on kuvattu dogmaattiseksi ja hedelmättömäksi, ideologisuuden jähmettämäksi. Natsi-Saksan tai Neuvostoliiton kommunistista ideologiaa palvelemaan asettunut tutkimus tuotti puolestaan tieteellisiä tekstejä, joita esitellään tutkimusetiikan kauhuesimerkkeinä sekä todisteina huonosta, tieteen objektiivisuuden ihanteet unohtaneesta toiminnasta. Siksi tieteen perimmäinen tavoite ja toiminnan kriteeri voi olla vain tiede itse ja taiteen taide itse.

Mutta tämäkään vastaus ei ole tyydyttävä. Puhdasta taidetta voidaan kritisoida sisällyksettömänä: estetisminä tai subjektivismina. Ja puhdas tiede nähdään joko mahdottomana tai vastuuttomana. Mahdottomana väistämättömän näkökulmaisuuksensa vuoksi, vastuuttomana sen takia ettei tiedon tuottamisen ammattilainen voi jättäytyä ihmisyyteen kuuluvan eettisen vastuun ulkopuolelle, pesten kätensä siitä, mihin tieteellistä tietoa käytetään. Ja vielä, eikö tieteen ja taiteen sama tuki edellytä jo jonkinlaista veloitettua suuntautua ihmiskuntaan, vastata tietämisen tarpeisiin.

Sekä taiteen että tieteen suhde poliittisuuteen on kiehtovalla ja osin samankaltaisella tavalla jännitteinen. Molempia yhdistää tasapainottelu kuvaamisen ja vaikuttamisen tehtävän välillä. Yksi (osa)vastaus taidetta ja tiedettä yhdistävään poliittisuuden dilemmaan voisi olla se, että kumpikin muuttuu hedelmättömäksi, jos ne kysymysten asettamisen sijaan lähtevät vastauksista: siis todistamaan todeksi etukäteen ’tiedettyä’ tai toteuttamaan rajattua tavoitetta. Molempien vaikuttavuus pohjaa aitoon kysymiseen ja avoimena pysyttelevään haluun ymmärtää.

Mutta entä taiteen ja tieteen keskinäinen suhde? Eikö juuri tämä ole se raja-aita, joka kannattaa ylläpitää? Mitä tieteestä oikein tulee, jos se sekoitetaan taiteeseen? Objektiivisuuden mahdollisuuden hapertumisesta huolimatta taiteeseen kuuluu tietynkaltainen ulkopuolisuus ja tutkijan subjektiivisuuden häivyttäminen, kun taas taide voi olla valloilleen päästetyn subjektiivisuuden temmellyskenttää. Eikö taiteen mysteeri ja nimenomaan paljastetun ja kätkeytyn vuorovaikutukseen pohjaava voima tuottaa elämyksiä katoa, kun se valjastetaan tieteen kaiken avaamiseen pyrkivän kielen, käsitteiden ja selitysten maailmaan? Seuraako taiteen ja tieteen yhdistämisestä muuta kuin huonoa taidetta ja surkeaa tiedettä?

Taiteiden ja tieteiden välisessä tutkimuksessa on kyse erilaisten kysymisen, tietämisen ja ymmärtämisen tapojen yhdistämisestä. Se on vuorovaikutusta. Ja kuten vuorovaikutus yleensä, se mahdollistuu silloin kun vuorovaikutuksen osapuolet tunnistavat omanlaisuutensa mutta haluavat toimia yhdessä. Taide ja tiede, taiteilijat ja tieteilijät voivat kohdata monella tavoin. Tutkimuksellisissa kohtaamisissa yhdistävänä tekijänä on pyrkimys tietää ja ymmärtää mutta toteuttaa tämä tavalla, joka siirtää molemmat pois niiden omilta mukavuusalueilta rajapintaan, omanlaisuuden oivaltamisen ja siitä neuvottelun välitilaan. Juuri taiteiden ja tieteiden välisessä tutkimuksessa tavoitteena on usein jonkinlainen vaikuttaminen, kenties valtaistamisen, katseen ohjaamisen tai oivalluksen mahdollistamisen muodossa.

Näiden vaikuttamisen tapojen poliittisuus on elämään liittyvien valtasuhteiden analysointia, purkamista ja muotoilua mutta tavalla, joka avaa sen, ettei valta ole vain yksipuolinen alistussuhde vaan myös tuottavaa, positiivista valtaa. Se on mahdollisuuksia rajallisissakin tiloissa, toisin näkemistä, tekemistä, suhteuttamista, joskus myös vallan paikan näkemistä.

Laura Junka-Aikio

Millä alalla liikutaan, kun sopraano
kirjoittaa laulusta yhteiskuntatieteellisen
väitöskirjan, politiikantutkija tekee
käsitteellisen lyhytelokuvan ja
mediataiteilija muuttaa
ilmastonmuutosta kuvaavan
numeraalisen tiedon
aistikokemukseksi?

Kahden maailm

A man wearing a black winter jacket, a black beanie with a small orange logo, glasses, and a patterned scarf is carving a tree trunk in a snowy forest. He is using a carving tool to remove a section of the bark, and a spray of wood chips is visible in the air. The background shows snow-covered ground and evergreen trees under a clear blue sky.

an väkeä

Jos 1990-luku ja puheet globalisaatiosta raivasivat tilaa monitieteellisille lähestymistavoille, 2000-luvun kuuma peruna on tieteiden- ja taiteidenvälisyys.

Kirjallisuustieteiden professori *Erkki Sevänen* Itä-Suomen yliopistosta yhdistää ilmiön sekä tieteen ja taiteen sisäisiin keskusteluihin että laajempiin yhteiskunnallisiin muutoksiin.

– Ajatus siitä, että taiteellisen ja tieteellisen tiedon välissä on joku muuri, ei enää pidä. Sekä taide että tiede voidaan nähdä todellisuuden haltuun ottamisen muotoina, tapoina tuottaa tietoa ja mallintaa ympäröivää maailmaa.

Lisäksi elämme aikakautta, joka on jatkuvassa käymis-tilassa.

– Jokaista uutta ilmiötä varten ei voida perustaa erillistä oppiainetta. Siksi niiden olemassa olevien pitää pystyä uusiutumaan, määrittelemään itsensä uudelleen ja huomiomaan asioita, jotka jäävät oman alan ulkopuolelle tai eri alojen väliin, Sevänen pohtii.

Se, mitä taiteiden- ja tieteidenvälisyys tarkoittaa käytännössä ja miten sitä voidaan tukea, hakee kuitenkin vielä muotoaan.

Suomessa eniten näkyvyyttä ovat keränneet taiteelliset väitöskirjat, joissa tutkija-taiteilijan oma taiteellinen työ limittyy osaksi tutkimusta. Samalla esimerkiksi eri alojen väliset yhteistyömuodot tai taiteiden työntyminen osaksi politiikantutkimuksen menetelmiä ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Kielikysymyksiä

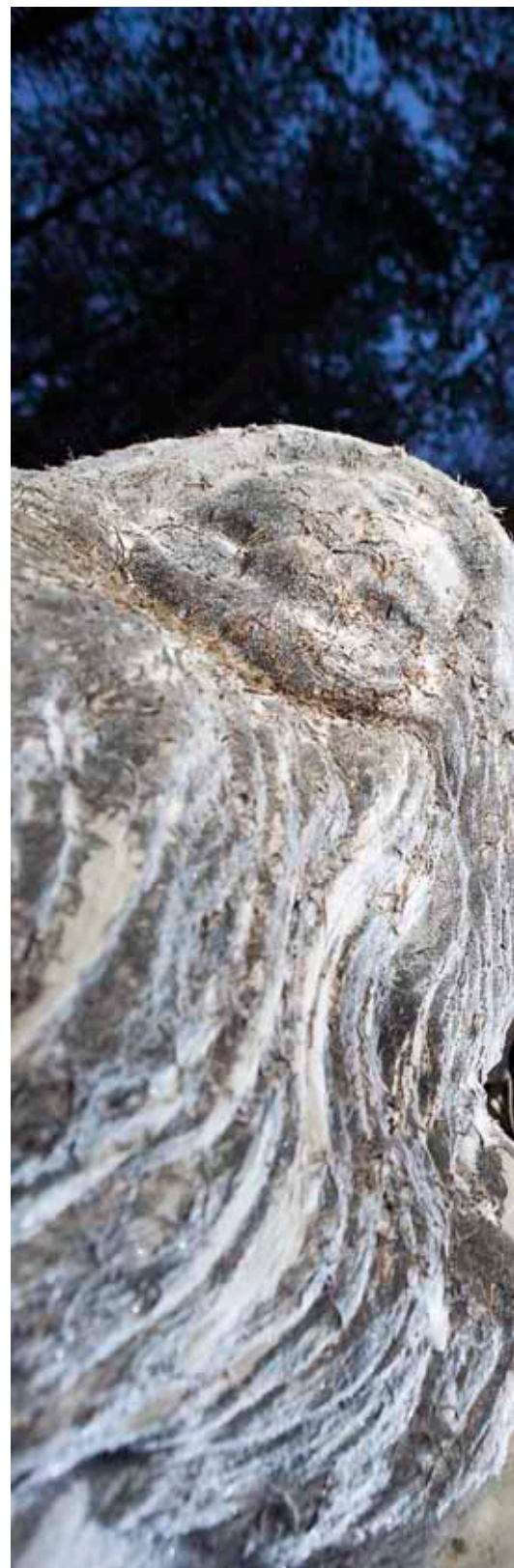
Taideteollisessa korkeakoulussa, nykyisessä Aallossa, taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä korostetaan tietoisesti jo opiskelijoiden rekrytointivaiheessa.

Esimerkiksi median laitoksen uuden median maisteriohjelmiin pyritään ottamaan ihmisiä laajasti niin taiteista kuin yhteiskuntatieteiden, tietojenkäsittelytieteen ja tekniikankin aloilta.

Opettajalle monialaisen ryhmän vetäminen on haasteellista. Laitoksen tutkimusjohtaja *Lily Diaz* kertoo, että alussa tärkeintä on luoda opiskelijoille yhteinen kieli. Tähän pyritään usean opettajan vetämillä peruskursseilla, jotka käsittelevät oppialaa mahdollisimman monesta suunnasta.

– Yhdellä luennolla opiskelija saattaa huomata tietävänsä kaiken, seuraavalla olevansa täysin tietämätön, Diaz kertoo.

Vahvuus piilee ryhmätyössä. Kun sateenkaariryhmällä on yhteinen sanavarasto, kenenkään ei tarvitse osata kaikkea. Joku tietää aina hiukan enemmän juuri siitä asiasta, johon haetaan vastausta.

Tehdään tilaa

Lapin yliopistossa on kaksi maailmaa, joita yhdistää pitkä käytävä.

Vaikka arkkitehtuuri ei edistä taiteiden ja tieteiden vuorovaikutusta, se ei ole este. Lapin yliopiston erikoisuutena on, että taiteiden tiedekunta toimii rinnakkain muiden tiedekuntien kanssa, luoden hyvät edellytykset konkreettiselle taiteiden- ja tieteidenväliselle vuorovaikutukselle ja alan määrätietoiselle kehittämiselle.

Professori Erkki Seväsen mukaan tätä ominaispiirrettä kannatta vaalia.

– Yksi iso tulevaisuuden sarka on yhteiskuntatieteiden ja taiteiden välisen vuorovaikutuksen syventäminen. Tässä teillä Lapissa olisi selkeä etulyöntiasema, Seväsen heittää.

Kalle Lampela jakaa Seväsen näkemyksen siitä, että aloilla on toisilleen paljon annetta-

vaa. Lampela on valmistunut Lapin yliopistosta sekä taiteiden että yhteiskuntatieteiden maisteriksi ja työskentelee aktiivisesti taiteilijana. Hänen taiteilijalähtöinen väitöskirjansa pohtii taiteen poliittisia ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia.

Käytännön tasolla taiteiden ja tieteiden välinen toiminta törmää yhä yllättävän vahvoihin ennakkoluuluihin. Lampelan kohdalla kielteiset asenteet ovat rajautuneet etenkin taiteiden tiedekuntaan.

– Taiteiden puolella on ehkä totuttu ajattelemaan, että taiteen ja politiikan kuuluu olla toisistaan erillään. Jos taiteilija ottaa kantaa, se mielletään epätaiteilijamaiseksi, Lampela kertoo.

Hän uskoo, että ennakkoluulojen taustalla vaikuttaa suppea politiikkakäsitys, jossa politiikka mielletään etupäässä 1970-lukulaiseksi väriä tunnustavaksi puolutetoiminnaksi. Lampelan oma politiikkakäsitys laajentui huomattavasti sosiologian, filosofian ja valtiopoliittisten opintojen myötä. Samalla mieleen alkoi virrata uusia tutkimusaiheita.

– Taiteiden politiikassa on kyse aivan muusta kuin ohjelmallisuudesta. Siinä puhutaan maailmankuvista, joita taide representoi, politiikasta, joka tapahtuu hyvin henkilökohtaisella tasolla.

– Taiteilija voi vaikuttaa poliittisesti, mutta myös taiteilijaan vaikutetaan poliittisesti. Kyseessä on kaksisuuntainen liike. Poliittikan teoria ei yksinään riitä tämän alueen tutkimukseen, mutta ei myöskään taiteen teoria tai estetiikka, Lampela selittää.

Monialaisuudesta on ollut hyötyä, sillä väitöskirjatyölle on jo löytynyt rahoittaja. Tutkimus toteutetaan Erkki Seväsen johtamassa taiteiden- ja tieteidenvälisessä akatemiaprojektissa Itä-Suomen yliopistossa.

Lapin yliopiston puistossa majaileva Mr. Confectioner (2008–2009) on yksi esimerkki Kalle Lampelan taiteen yhteiskunnallisista ulottuvuuksista. Lampela ja taiteilija Eemil Karila toteuttivat teoksen perustamansa taiteilijaryhmä C.S.C.A.A.:n (Contemporary Santa Claus Artist Association) kautta. Ryhmä pyrkii humoristisesti ironisoimaan Lapin joulumatkailun lieveilmiöitä.

” Taiteilijoiden käsitys politiikasta tai poliittisesta taiteesta voi usein olla paljon rajoittuneempi kuin politiikantutkijoilla.

Lily Diaz kertoo, että ryhmän monitaustaisuus tukee vahvasti monimutkaisten kokonaisuuksien haltuunottoa, oivalluksia ja innovaatioita. Vaikka lähestymistapa syö aikaa ja resursseja, se on keskeinen osa laitoksen strategiaa

– Tieteiden- ja taiteidenvälisyys ei tapahdu itsestään. Sil- le täytyy tietoisesti luoda edellytyksiä ja tilaa, Lily Diaz painottaa.

Politiikka tapailee taidetta

Jyväskylän yliopistossa toimiva kansainvälinen tutkijaverkosto Politics and Arts (Polarts) luo aktiivisesti rajanylityksiä taiteiden ja politiikan teorian välillä. Ryhmän tämänhetkisen vetäjän, politiikkatieteiden professori *Kia Lindroosin* oma tausta on vahvasti monialainen.

– Opiskelin samanaikaisesti valtio-oppia, filosofiaa ja taidekasvatusta, mutta opiskeluaikoina oli hyvin vaikea mieltää, mitä näin kummallisella kombinaatiolla voi tehdä, *Kia Lindroos* kertoo.

Oma lähestymistapa konkretisoitui, kun Lindroos työskenteli suuressa berliiniläisessä galleriassa, jossa oli taide- näyttely 1800-luvun lopulta 1970-luvulle.

– Näyttelystä huomasin, miten vahvasti politiikka on läsnä taiteessa. Sitä nousi se ite, että tätä politiikan ja estetiikan suhdetta pitäisi kaivaa enemmän esille.

Polarts perustettiin vuonna 1995. Siitä lähtien verkosto on järjestänyt useita kansainvälisiä työpajoja, symposiumeja ja seminaareja, joiden osanottajiin ja puhujavieraisiin kuuluu niin yhteiskuntatieteilijöitä kuin taiteilijotakin. Samalla Polartsin ajama keskustelu on muuttunut ytimekkäämmäksi.

– Pohjalla on ajatus, että jos politiikkaa ajatellaan niin laaja-alaisesti kuin voi, siihen pitää sisällyttää hyvin erilaisia kohteita, joita tarkastellaan poliittisesti. Samalla olemme

pyrkineet pitämään käsityksemme taiteesta ja estetiikasta laajana, ettei tutkita vain tietynlaisia juttuja. Tanssi on ehkä yksi eksoottisimmista esimerkeistä, vaikka onkin vaikeaa mieltää tanssin poliittisuus muuna kuin melko abstraktina etoksena, Lindroos sanoo.

Hiljattain kiinnostus ryhmää kohtaan on kasvanut valtavasti. Lindroos saa lähes päivittäin yhteydenottoja ihmisiltä, jotka haluavat liittyä verkoston postilistalle. Monelle ryhmän löytäminen on voimaannuttavaa. Melkein kaikki ovat aiemmin kokeneet olevansa aiheensa kanssa hyvin yksin.

Kohtaamiset taiteiden ja politiikan välimaastossa inspiroivat sekä tieteilijöitä että taiteilijoita.

– Taiteilijoiden käsitys politiikasta tai poliittisesta taiteesta voi usein olla paljon rajoittuneempi kuin politiikantutkijoilla. He eivät ole ajatelleet, miten laaja merkitys politiikalla voi olla, kun rikotaan se ajatus, että politiikka on vain poliittista historiaa. Näistä asioista keskusteleminen rikastuttaa taiteilijan omaa diskurssia siitä, mitä he voivat taiteella tehdä ja mitä taide on.

Lindroos muistuttaa, että Polartsin luova ja omaehtoinen työ on ollut mahdollista vain ulkoisen rahoituksen ansiosta.

Koska yliopistot on organisoitu oppiainerajojen mukaan, tieteiden- ja taiteidenvälinen toiminta on instituutiotasolla lähes täysin innokkaiden yksilöiden varassa.

Pitkäjänteinen työ vaatisi Lindroosin mukaan alalle oman yksikkönsä, mutta toimintaa voi kehittää myös laitosten välillä.

Esimerkiksi Lindroos nostaa eri alojen opiskelijoille suunnatut yhteiset seminaarit, jotka johdattelevat tiettyyn teemaan ja kutsuvat pohtimaan sitä useasta eri näkökulmasta.

– Esimerkiksi väkivalta, väkivallan kuvat ja globaali väkivalta ovat teemoja, joihin liittyy paljon teoreettista keskustelua ja jotka vaativat pohdiskelua.

Kia Lindroos esittää, että teemaan voi johdattaa parin yhteisen luennon kautta. Sen jälkeen opiskelijat pohtivat teemaa omista lähtökohdistaan ja tuottavat aiheesta esityksen omilla tavoillaan. Lopuksi pidetään yhteenveto.

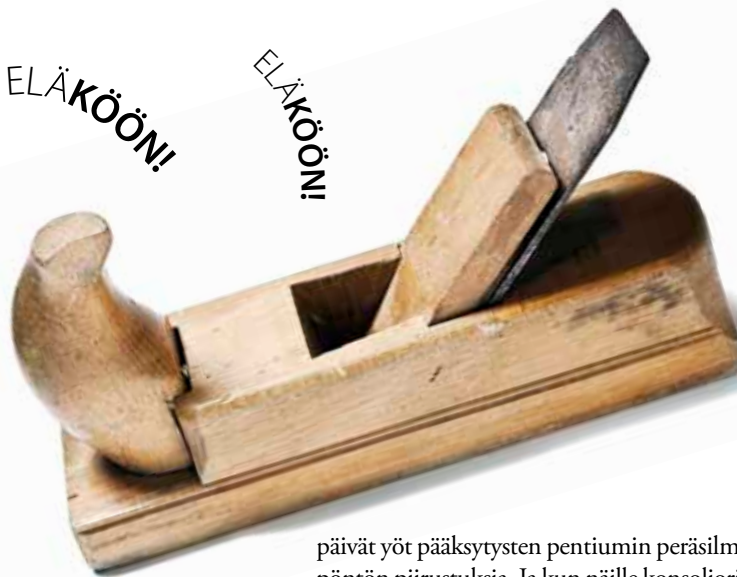
– Näillä pienillä temaattisilla jutuilla voi luoda eri alojen välille sitä yhteistä diskurssia. Tuloksista voi tulla tosi mielenkiintoisia, opiskelijat alkavat luomaan omia pieniä ryhmiä ja aihe alkaa elää toisin kuin se on ollut opettajan- kaan päässä, Lindroos kertoo. ●

ELÄKÖÖN!

ELÄKÖÖN!

ELÄKÖÖN!

ELÄKÖÖN!

Bravo! Onpa kerrankin onnistuttu nivomaan tässä verorahojen lipittäjien aviisissa yhteen kaksi asiaa, jotka todella sopivat yhteen. Kyllä. Tiede ja taide. Ei niillä mitään eroa ole. Paskaa molemmat. Ja tulevat meille veronmaksajille järjestetyn kalliiksi kumpikin.

Eikä tämä ole mitään mututietoa. Vierailen katsokaas säännöllisesti entisessä työpaikassani, Pellon koulukeskuksessa. Käyn ryystämässä opettajainhuoneessa kahvit ja rupattelemassa ja tarkistamassa, että koululle aikoinaan hankkimaani tasohöylä kohdellaan hyvin. Tässä syksyllä taas törmäsin minulle rakkaassa rakennuksessa oikein tieteseen ja taiteeseen!

Opettajakuntaan oli ilmestynyt kaksi uutta kasvoa. Lapin yliopiston ookooällstä tietenkin. Tämä akateemisesti koulutettu kaksikko oli hommannu nuorukaisten sivistyksen erääksi päiväksi teatteria. Päivällä pienimmille tanssitraamaa ja illalla isoimmille Ruunaria ja Kyllikkiä. Sen täytinen! Mitä soopaa. Ja samaa soopaa näitten uuspässien tieteelliset kasvatusmetoditkin. Kasvatustiedehän on jo itessään silkkaa höpöhöpöhömmä. Ei kasvatuksessa mitään tiedettävää tarvita vaan tervettä järkeä. Ja voimakkaita sormia, joilla tarttua jästipäiden niskalihoihin. Kasvatustiede on kehitelty tieteksi vain siksi, että saataisiin liikaa koulutetuille yliopistohienostelijoille töitä.

Voi taivaitten valtakunta! Ei koulussa tarvitse viihtyä. Ei se mikään viihdeohjelma ole. Se on työmaa eikä mikään jukujukumaa. Ja opettajien on oltava siellä opettajia, eikä mitään titinalleja ja leikkittäjäteitä! Koulu on hieä ja työtä ja hankaluuksia!

Kouluar tarvitaan, se on selvä. Mutta menepä kysymään sitä kolmetoistavuotiaita, niin kuin nämä lapsia mielistelevät yliopistosedät ja -tädit nollatutkimuksissaan. Aivan varmasti keskenkasvuiset läträkeet tuijottaisivat mieluummin

päivät yöt pääksytysten pentiumin peräsilmaa, kuin telkänpöntön piirustuksia. Ja kun näille konsoliorjiksi ässäntäneille pilteille pitäisi tänä päivänä opettaa sydänsivun höyläamisen perusteet, niin eihän näille voi lyödä koivulankkua ja lyijykynää käteen. Ei tietenkään. Ja avataanko työkalukaappi? Ei tietenkään, vaan tiedosto. Ja sekin lempeästi.

Ja samaa nykyhuuhaata opetuksen tueksi nähtiin sitten iltapäivällä voimistelusalissa taiteen keinoin. Joku puolialaston äijä pyöri pitkin lattiaa, pomppi ja örisi ja sotki välillä maalia pintaansa. Otti interaktiivisesti kontaktia katsojiin. Ja pyöri taas lattialla. Ja lapset tykkäsi. Totta ihmeessä. Ei penskat tyhmiä ole. Jos ne olisivat viestittäneet, että tämä on sikatylsää, niin sehän olisi tarkoittanut sitä, että ei sitten tämän jälkeen enää oteta teatteriesityksiä kouluun. Ja opiskellaan nekin tunnint Pohjanmaan jokia.

Ja illalla yläastealaiset ja lukiolaiset saivat nauttia Ruunaria ja Kyllikistä. Minäkin menin mielenkiinnosta katsomaan, että kukahan se kirjailija Kylävaaran mielestä olikaan se Kyllikki Saaren murhaaja ja vot: Näyttelijät pyörivät pitkin lattiaa ja pärskivät vettä ympäriinsä. Eikä niin pienintä selvyttä syyllisestä. Niinkuin ei mistään muustakaan.

Sanon teille tieteilijät ja taiteilijat: Lopettakaa höpötohut ja menkää oikeisiin töihin. Tiede on höttöä, taide on höttöä. Ne eivät ole todellisuutta. Veistonopettajana voin teille sanoa, että tasohöylä on todellisuutta, se on terästä, sillä tehdään todellisia tekoja. Höylätään sydänsivu suoraksi, tai peukalosta ensimmäinen nivel. Yliopistotieteilijä ja taiteilu, sekä erikseen että yhteen sotkettuna sekamietelisooppa, sen sijaan ovat puutaheinää, kuvittelua, mielipiteitä, näkemyksiä, makuasioita. Ne ovat ilmaa. Ne ovat kuin pierunrupsut pussihousuun: narahtavat tullessaan, ja sitten: menivät jo. Ei saa takaisin. Minäkin tein opettajana töitä veronmaksajien rahoilla, mutta minun jäljiltäni jäi lapsille muistoksi sentään jotain oikeaa kuten pannunalunen tai kynttilänjalka. Mitä teidän jäljiltänne jää? Sekö, mitä kuulin ylä-asteopikien tupakkanurkalla seuraavana päivänä? Eli: "Karattiin v---u puolialalta kylille v---u."

Yleisön osasto

Atso Koistinen
Veistonopettaja e.v.p.
Pello

Marjo Laukkanen

Mihin tiedekuntaan kannattaa mennä, jos haluaa puhua taiteiden- ja tieteidenvälisyydestä Lapin yliopistossa?

Mikä olisi itsestään selvä valita?

Ei ainakaan oikeustieteellinen.

Sinne siis!

Professori Juha Karhunen työhuoneen seinällä on juristiksi valmistuneen ja graafista suunnittelua opiskelevan lakimiehen Timo Enrothin maalaus Yleisen ja erityisen rajamailla (akryyli kankaalle, 2005).

Professori *Juha Karhu* avaa oven, ja pian puhe rönssyä oikeudenmukaisuudesta *Franz Kafkan Oikeusjuttu*-romaanin ja pro et contra -argumentoinnista musiikin sääntösi-donnaisuuteen. Teemat liittyvät Karhun ohjaamiin graduihin, joissa juridiikkaa lähestytään teatterin ja musiikin kautta. Karhun kokemuksen ja näkemyksen perusteella taiteilla onkin paljon annettavaa oikeustieteelle.

– Taiteen keinoin voi virittää keskustelua esimerkiksi siitä, miten pitkälle juridiikan keinoin voi päästä.

Vaikka oikeustiede ja taidealat näyttävät olevan kaukana toisistaan, niiden välillä on kiinnostavia ja merkittäviä yhtymäkohtia. Juridiikka piirtää usein sallitun ja kielletyn rajaa, ja sama teema on keskeinen myös taiteissa. Karhu mainitsee esimerkkinä *Ulla Karttusen* toissavuotisen taide-näyttelyn teoksen Neitsythuorakirkko, joka poiki tutkintapynnön ja rikosepäilyn. Taiteilija itse kuvasi teostaan yhteiskuntakriittiseksi ja tarkoitti sen lapsipornon vastaiseksi.

– Taide pystyi yhdellä näytellyllä herättämään ja haastamaan oikeudellisen peruskysymyksen: oikeuttaako tarkoitukset keinot. Riittääkö juridiikka vastaamaan vai pitäisikö tähän liittyä laajempi kulttuurinen ja yhteiskunnallinen keskustelu? Karhu pohtii.

Yhdessä tehden ja kokien

Ajatellaanpa tilannetta, jossa taideopiskelija törmää yliopiston käytävällä juristiopiskelijaan ja alkaa puhua tämän kanssa omasta alastaan. Varsin nopeasti yhtymäkohdaksi saattaisi löytyä tekijänoikeudet ja niihin liittyen taiteellisuuden ja luovuuden määrittelemisen. Karhun mukaan taiteiden ja oikeustieteiden vuoropuhelun ei tarvitse rajoittua tilanteeseen, jossa taideopiskelija edustaa luovuutta ja juristiopiskelija lakia ja oikeutta, vaan kulttuurisia näkökulmia ja välähdyksiä voitaisiin jakaa puolin ja toisin.

Karhulla on hyviä kokemuksia työpajoista ja tapahtumista, joissa vetäjinä on eri alojen ammattilaisia ja osallistujina eri tieteenalojen opiskelijoita. Juristin ammattitaitoon liittyä läheisesti kirjoittaminen ja esiintyminen, joita voi harjoitella myös vapaan kirjoittamisen ja näyttelemisen kautta.

– Tärkeintä olisi yhdessä tekeminen ilman etukäteen asettuja tulostavoitteita, Karhu kuvailee.

– Tutkintohallinnollisesti tuntuu siltä, että taide on tullut meidän suuntaamme mutta tieteen puolelta avaus puuttuu.

Avaus ei tarkoita Karhun mukaan niinkään lukkoon lyötyjä ohjelmia tai vuodesta toiseen samanlaisena toistettavia kursseja vaan mahdollisuuksien luomista opiskelijoille.

” Teatraalisuus ja draama eivät ole niin kaukana juridiikasta, kuin mitä ensisilmäyksellä vaikuttaa.

Mahdollisuuksia aitoon ja elävään taiteen- ja tietenvälisyyteen omassa opinnoissaan.

Esimerkkinä tästä voisi toimia vaikkapa Kotkan kaupunginteatterin johtajan ja oikeustieteen ylioppilaan *Ilkka Laasosen* suunnitteilla oleva oikeustieteen gradu, johon kuuluu Kafkan *Oikeusjutun* muuttaminen teatteriesitykseksi.

Esityksen ensi-illan olisi tarkoitus olla keväällä 2012, ja mukaan houkutellaan eri tiedekuntien opiskelijoita. Esitys voi toimia kimmokkeena muun muassa oikeusfilosofisiin ja -teoreettisiin keskusteluihin. Karhu vertaa tutkielmaa taiteissa tehtäviin taiteellisiin graduihin, joihin kuuluu kirjallinen osuus.

– Se voisi olla ikään kuin tieteellinen gradu taiteellisella osiolla.

Draaman kaaria

Karhun mielestä yhtenä taiteen vahvuutena on laajempi jakaminen. Opiskelijat pohtivat usein, kenelle gradua kirjoitetaan. Kuvitteellisena yleisönä on myyttinen keskiarvolukija ja todellisina lukijoina ehkä vain gradun ohjaaja ja arvioitsijat. Taiteellisen osion tai esityksen kautta omalle työlle voitaisiin saada konkreettinen yleisö, kuten toiset opiskelijat, jotka puolestaan voisivat saada osallistumisestaan myös oppinnollista hyötyä.

Karhua kiehtoo taiteellisen esityksen tulkinvaraisuus, joka liittyy myös juridiikkaan. Esimerkiksi lapsenhuoltajuuskiistoissa on monia taustatekijöitä ja seuraamuksia, jotka eivät ole oikeudellisesti relevantteja mutta ovat kiistassa mukana oleville ihmisille hyvin tärkeitä.

– Taiteen keinoin voisi kysyä, onko juridinen näkökulma liian suppea tai mitä juridinen näkökulma oikeastaan tarkoittaa?

Teatraalisuus ja draama eivät Karhun mukaan ole niin kaukana juridiikasta, kuin mitä ensisilmäyksellä vaikuttaa. Tähän vihjaavat jo lukuisat oikeussaleihin sijoittuvat televisio-ohjelmat, elokuvat ja näytelmät.

– Olisiko teatraalisuus juridiikkaan sisään rakennettu ominaisuus, joka pyritään peittämään asiallisuudella? Hävittääkö juridiikka näin itse omia mahdollisuuksiaan?

Hankaloitettua opiskelijaelämää

Jotain tästä dramaattisuudesta tiivistyy Juha Karhun työhuoneen seinällä roikkuvaan isokokoiseen pop-taideteokseen, joka kommentoi juridiikan ristiriitaisuutta ja arvaamattomuutta. Työn on maalannut Lapin yliopiston opiskelija *Timo Enroth*, joka valmistui oikeustieteellisestä vuosi sitten ja aloitti juuri lakimiehenä Procopé & Hornborg Asianajotoimistossa Helsingissä.

Juristiopintojensa aikana Enroth pääsi opiskelemaan graafista suunnittelua taiteiden tiedekuntaan, josta hän on pian valmistumassa taiteen kandidiksi. Vaikka harvinainen yhdistelmä vaikuttaa hyödylliseltä ja herkulliselta, kahden eri alan tutkinnon suorittaminen ei ole sujunut ilman ongelmia.

– Törmäsin yllättäen taiteiden henkilökunnan vastustukseen. Jotkut lehtorit sanoivat suoraan, että minun pitäisi lopettaa opiskelu taiteissa, Enroth kertoo.

Väitettä perusteltiin muun muassa sillä, että Enroth vie ”oikean” taideopiskelijan paikan. Jotkut kurssikaverit myös syyttivät oikeustieteen opiskelijaa oikeistolaisuudesta. Tärkeäksi tukijaksi sen sijaan osoittautui kandintyön ohjan-

Luettelossa oli myös Kurt Listgaard, pikkurikollinen. . .

Timo Enroth: Pikkurikollinen, akryyli kankaalle 2008.

”Olemme yhdessä enemmän”

Kasvatustieteiden mediakasvatuksen ja taiteiden mediatieteen – nykyisen audiovisuaalisen mediakulttuurin – välillä on vuosien varrella tehty yhteistyötä niin opetuksessa kuin tutkimuksessa. Tällä hetkellä tutkimuksellinen yhteistyö on laajinta professori *Heli Ruokamon* johtamassa MediPeda-hankkeessa. Hankkeen yhtenä tutkimuspartnerina on taiteiden tiedekunta ja mediatieteen professori *Eija Timonen*.

Ruokamon kokemuksen perusteella tieteiden- ja taiteidenvälinen yhteistyö voi rikastuttaa tutkimushankkeita jo suunnitteluvaiheesta lähtien.

– Eri lähestymistavat avartavat tulokulmia, ja tarkasteltavasta kohteesta saadaan näin kokonaisempi kuva, Ruokamo sanoo.

Ruokamo ja Timonen ovat yhdessä muun muassa ohjanneet opinnäytetöitä sekä vetäneet jatko-opiskelijoille seminaareja, joiden ilmapiiri on innostunut. Yhteistyötä voisi Ruokamon mukaan seuraavaksi kehittää kirjoittamalla yhteisiä tiederajat ylittäviä artikkeleita, joille etsittäisiin monitieteisiä ja kansainvälisiä julkaisuareenoja. Lisäksi yhteistä tutkijaryhmää voisi täydentää hankkeen ulkopuolisilla jatko-opiskelijoilla.

Myös tieteiden- ja taiteidenvälistä opetusyhteistyötä voisi lisätä ja kehittää. Esimerkiksi monilla mediakasvatuksen opiskelijoilla olisi halua opiskella taiteissa, mutta kurssit täyttyvät yleensä jo taiteiden omista opiskelijoista. Eri tiedekunnan opiskelijoille voitaisiinkin tarjota yhdessä suunniteltua ja toteutettua mediakasvatuksen opetusta, jossa hyödynnettäisiin sekä kasvatustieteellisiä että taiteellisia lähestymistapoja.

nut professori *Riitta Brusila*, jonka suhtautumista Enroth kuvailee moderniksi sekä muotoilijan ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta korostavaksi. Kandintyössään Enroth pysyikin hyödyntämään juristipintojaan tutkimalla layoutin tekijänoikeussuojaa.

Oikeustieteet ja taiteet ovat nivoutuneet luontevasti toisiinsa paitsi opiskeluissa, myös työelämässä. Enroth on ennen nykyistä pestiään tehnyt uutisgrafiikkaa Yleisradiolle ja työskennellyt Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksessa. Nykyisessä työssään hän on erikoistunut tekijänoikeuteen, media- ja viestintäoikeuteen sekä sopimus-oikeuteen.

Jos taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä halutaan yliopistosamme kehittää, Enrothilla on kokemustensa perusteella selkeä näkemys siitä, mihin pitää panostaa.

– Henkisen ilmapiirin kehittämiseen. Yliopisto on työelämälähtöisyyden lisäksi edelleen tiedeyhteisö, jolla on myös sivistyksellisiä tehtäviä. •

Ihmisiä *rajatiloissa*

Taiteen poliittisuus ei edellytä paatosta vaan

Suomalaisesta nykytaiteesta hämmästyttävän pieni osa on reilusti yhteiskunnallisesti kantaaottavaa. Pelkästään sana poliittinen liitettyä taiteeseen herättää usein kielteisiä mielikuvia ja tuo mieleen vasemmistolaisen 1960-lukulaisen saarnaamisen. Eettisyyden ja poliittisuuden vaatimukset alkavat kuitenkin vähitellen näkyä nykytaiteen kentällä, myös Suomessa. Kulttuurintutkija *Nikos Papastergiadis* onkin kysynyt, miten taiteilijat voisivat nousta poliittisen passiivisuuden ja kollektiivisen toivottomuuden yläpuolelle haastamaan yhä kapenevat poliittiset vaikutusmahdollisuudet.

Omissa videoteoksissani, jotka teen yhteistyössä puolisoni *Mark Robertsin* kanssa, yhteiskunnallisuus ja poliittisuus ovat aina olleet keskeisiä lähtökohtia. Teoksemme ovat käsitelleet Suomen ja Venäjän välistä rajaa, maahanmuuttoa ja kansainvälistä naiskauppaa. Esimerkiksi turhautuminen Suomen pakolaispolitiikkaan ja siitä käytyyn julkiseen keskusteluun on ollut lähtökohta kahdelle videoteokselle. Ensimmäinen siirtolaisuuteen liittyvä installaatiomme, *Kohtaamiskulmia* (2006), käsitteli af-

ganistanilaisten ja somalialaisten pakolaisten kokemuksia Suomessa. Uusin teoksemme *Some we kept, some we threw back* (2010) tarkastelee suomalaisten siirtolaisten elämää Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa, rinnastaen sen nykyhetkeen ja Suomeen ja Eurooppaan kohdistuvaan maahanmuuttoon.

Vain hiukan yli sata vuotta sitten Suomesta, joka nyt pyrkii sulkemaan rajojansa pakolaisilta, lähti satojatuhansia ihmisiä etsimään parempaa elämää muualta. Suomalaisia siirtolaisia kohdeltiin Yhdysvalloissa ei-toivottuina pakolaisina, jotka kokivat syrjintää ja rasismia. Heidä kutsuttiin likaisiksi suomalaisiksi ja heidät luokiteltiin etnisesti ei-valkoisiksi. Tehdessämme teoksen taustatutkimusta havaitsimme, että suomalaisten aikoinaan kokema syrjintä Yhdysvalloissa ei juuri poikennut viime vuosina Suomeen saapuneiden somalialaisten ja afganistanilaisten pakolaisten kokemuksista.

Politiikka ja mielikuvitus

Mutta miten teoksemme osallistuvat esimerkiksi juuri siir-

kykyä tehdä näkyväksi ja kuvitella toisin.

rolaisuudesta käytyyn yhteiskunnalliseen keskusteluun? Onko poliittisella taiteella merkitystä? Papastergiadis toteaa optimistisesti, että taiteilijoilla on mahdollisuus vaikuttaa sosiaaliseen tietoon nopeammin ja suuremmin kuin mihin perinteinen akateeminen tutkimus pystyy. Taide ei toki pysty ratkaisemaan maailman ongelmia eikä luomaan uusia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia rakenteita, mutta se voi heijastaa, ennakoida, selventää ja tehdä näkyväksi sosiaalisia ongelmia. Ja vaikka taide ei korvaakaan teoriaa, tutkimusta tai politiikkaa, se voi toimia välittäjänä metaforisten ideoiden ja materiaalistien valtasuhteiden rajoilla. Taiteellisen tiedon merkitys onkin eräs mielikuvituksellisen ymmärtämisen muoto.

Taideteos voi parhaimmillaan olla sofistikoitunut teoreettinen puheenvuoro, joka toimii havaitsemisen ja ymmärtämisen jännitteessä ja tarjoaa katsojille samanaikaisesti affektiivisen, emotionaalisen ja älyllisen elämyksen. Katsoja kohtaa taideteoksen monien eri aistien kautta, ja nämä kohtaamiset voivat johtaa uudenvälisiin tulkintoihin, näkökulmiin ja kriittiseen ymmärrykseen maailmasta.

Taiteen poliittinen ja eettinen potentiaali on sen kyvyssä ottaa osaa ajatteluun ja luoda kokemus politiikasta – taide voi olla uudenlaisen ajattelun ja kuvittelun väline. Poliittisen taiteen kokemuksellisuus voi myös havahduttaa katsojan tiedostamaan oman roolinsa osana globaaleja, yhteiskunnallisia epätasa-arvoistavia käytäntöjä.

Ehkäpä poliittinen taide voi luoda sellaisia tiloja, joissa diasporatutkija *Avtar Brah*in sanoin ”yksilölliset ja yhteisölliset muistit törmäävät, järjestyvät ja muodostuvat uusiksi”. Kenties installaatiomme voisi kuvitella eräänlaiseksi liminaaliseksi diasporatilaksi, jossa kuvien, äänen ja sanojen sekä itsen ja toisen leikkauspisteessä kulkeva katsoja kohtaa pakolaiset ja heidän tarinansa mutta samalla myös jotain omasta itsestään. ●

Minna Rainio

Kirjoittaja on valokuvaaja, mediataiteilija ja taiteiden tiedekunnan jatko-opiskelija.

Stillkuvaa teoksesta *Some we kept, some we threw back*. Minna Rainio & Mark Roberts, 2010.

Päivi Rantala

Kun tohtori kääriytyi lakanaan

On syyskuinen iltapäivä, ja seminaarin osallistujat yrittävät pysyä hereillä lounaan jälkeisessä väsymystilassa. Lapin yliopiston Esko ja Asko -sali on mukavan hämyissä; taas on edessä uusi power point -esitys. Vuorossa on Doctors on Stage – kolme tohtoria tai pian tohtoroituvaa kertomassa tutkimusprojekteistaan. Haukutus.

Mutta mitä nyt? Yksi tohtoreista alkaa kasata lavalle puista lumimuottia. Toiset kaksi tulevat avuksi, ja he tuntuvat unohdettavan yleisön läsnäolon. Tohtorit keskittyvät kiristämään muotin liinoilla kokoon. Saatuaan muotin pystyyn seuraava tohtori siirtyy puhujanpönttöön, mutta kohta rikkoutuu akateemisen esityksen kaava jälleen: valkokankaalle heijastuu kuva saunan jälkeen vilvoittelevista naisista, ja tohtorit asettuvat kuvan esittämään asetelmaan alkaen rupatella 1920-luvun elokuvista.

Saunan lauteilta palataan tuttuun seminaaripuhetyyliin, mutta pian tilanne karkaa täysin käsistä. Yksi tohtoreista alkaa tehdä joogaharjoitusta, toinen vetää lakanoina seminaariavustajan kanssa ja kolmas tanssahtelee ympäri salia laulaen ja huudahdellen kovalla äänellä. Nähdessään avustajan esiin ottaman kameran tohtorit kuitenkin ryntäävät poseeraamaan, ja esitys saadaan vihdoinkin päätökseen.

Tiedon tavat puntarissa

Suomen Akatemian rahoittaman Pohjan tahto -hankkeen syyskuussa 2009 järjestämässä Progress or Perish! -seminaarissa nähty kolmen tohtorin esitys ei syntynyt sattumalta, eikä tieteellisen konferenssin kaavan rikkominen ollut itsetarkoituksellista kikkailua. Hankkeen tutkijat Mervi Autti, Mirja Hiltunen ja minä olimme jo pitkään pohtineet yhdessä muun tutkijaryhmän kanssa tieteen ja taiteen vuo-

rovaikutusta ja mahdollisuuksia yhdistää erilaisia tietämisen, kokemisen ja esittämisen tapoja.

Seminaarissa esittämämme performanssi toivottavasti viihdytti yleisöä. Se kuitenkin myös avasi tutkimusaiheitamme eri tavoin kuin perinteinen esitys ja toi jokaiselle meille uudenlaista näkemystä jo perin pohjin tuttuihin aiheisiin. Akateemisen kontekstin rikkominen toi myös näkyväksi itsestään selvältä tuntuvia asioita, kuten sen, millaista kieltä käytetään, miten seminaarisalissa ollaan ja millaisia normeja tilanteeseen liittyy. Tai miksi kauniina syyspäivänä vietetään aikaa hämärässä salissa puhuen kieltä, joka ei ole monenkaan paikalla olijan äidinkieli.

Näkyväksi tekeminen ja erilaisten näkökulmien löytäminen tuttuihin, muka-tiedettyihin asioihin ovatkin seikkoja, joihin taiteen ja tieteen vuorovaikutuksella voidaan parhaimmillaan päästä. Pohjan tahto -hankkeen teemoja jatkaneessa Taika-Lappi-hankkeessa on pohdittu taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia ja niiden tutkimisen, todentamisen ja näkyväksi tekemisen haasteita. Hanke on hyvä esimerkki siitä, miten yhteiskuntatieteellinen tutkimus ja taide voivat yhdessä tuottaa hedelmällistä tietoa ja ymmärrystä.

Mittaamaton hyvinvointi

Hankkeen raportissa *Ihmisen kokoinen kehitys. Taide ja kulttuuri hyvinvoinnin katalysaattoreina Lapissa* on nostettu esiin taiteen ja kulttuurin merkityksiä pohjoisen yhteisöille. Ensinnäkin taiteella ja kulttuurilla on merkitystä paikallisen identiteetin vahvistumiselle ja paikkaan sitoutumiselle. Pohjoisessa asettaudutaan helposti ulkoapäin tuotettuun periferia-asemaan pohtimaan sitä, mitä meistä muualla aja-

tellaan. Taiteen keinoin voidaan työstää pohjoisten identiteettien moninaisuutta. Periferia-ajattelusta luopumiseen liittyvät niin tutkimuksen tekeminen, tiedon välittäminen täällä tehdystä kuin sen ajattelun omaksuminen, että jokainen ihminen kantaa maailman keskipistettä itsessään ja jokainen paikka on siellä asuville ihmisille maailman keskellä, ei periferiassa tai syrjässä. Tähän liittyy ajatus siitä, että taval-linenkin on taideteoksen arvoinen: monet esimerkit osoittavat, millainen merkitys

Valokuva: Jukka Suvilehto

” Akateemisen kontekstin rikkominen toi myös näkyväksi itsestään selvältä tuntuvia asioita, kuten sen, millaista kieltä käytetään, miten seminaarisalissa ollaan, millaisia normeja tilanteeseen liittyy.

taiteen avulla tunnetuksi tekemisellä on paikkakunnalle, kylälle tai alueelle.

Toiseksi taide ja kulttuuri voivat toimia välittäjänä menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välillä. Taide voi auttaa ymmärtämään alueen ja yhteisön historiaa ja sitä kautta myös nykyisyyttä, ja se toimii myös tradition jatkajana ja kulttuuriperinnön välittäjänä.

Kolmanneksi taiteen ja taiteilijan tehtävä on usein olla yhteisössään vastarannakiiski, yhteisön omatunto, joka silloin

tällöin pakottaa katsomaan peiliin. Taiteen ja kulttuurin avulla voidaan myös herättää keskustelua, tuoda uudenlaisia näkökulmia ja nostaa esiin yhteisön ristiriitaisia arvoja, asenteita ja ajatuksia. Taide, kulttuuri, taideteollisuus ja yleensä luovat alat muodostavat myös vaihtoehdon massakultuskulttuurille.

Lapin yliopistossa taide- ja tiedealojen vuorovaikutus on lähtökohtaisesti luontevaa. Silti meilläkin riittää vielä tekemistä yhteistyön muotojen ja sisältöjen kehittä-

misessä. Omat kokemukseni Pohjan tahto- ja TaikaLappi -hankkeista ovat osoittaneet, että yhteistyö eri taiteen- ja tieteenalojen välillä perustuu aina ihmisten väliseen luottamukseen ja kiinnostukseen. Into ja tahto tehdä asioita yhdessä eivät synny tyhjästä: ne vaativat aikaa, tutustumista ja keskusteluja, mutta myös tekemistä. Lumimuotin kokoamista, laulamista, olemista. •

Kävimme turistivii-
sumilla Suomeen
saapuneiden Nitin
ja Prakopin kans-
sa laavulla, ravin-
tolassa, joulupukin
luona ja mökkisau-
nassa. Lavastimme
utopian. Seuraavana
päivänä he heräsivät
taas aamukolmelta
ja aloittivat 18 tunnin
työpäivän marjamet-
sässä. Päivä turis-
tina -mediateos on
esillä Arktikumissa
ensi kesänä.

Veteen heitetty

Marjo Laukkanen

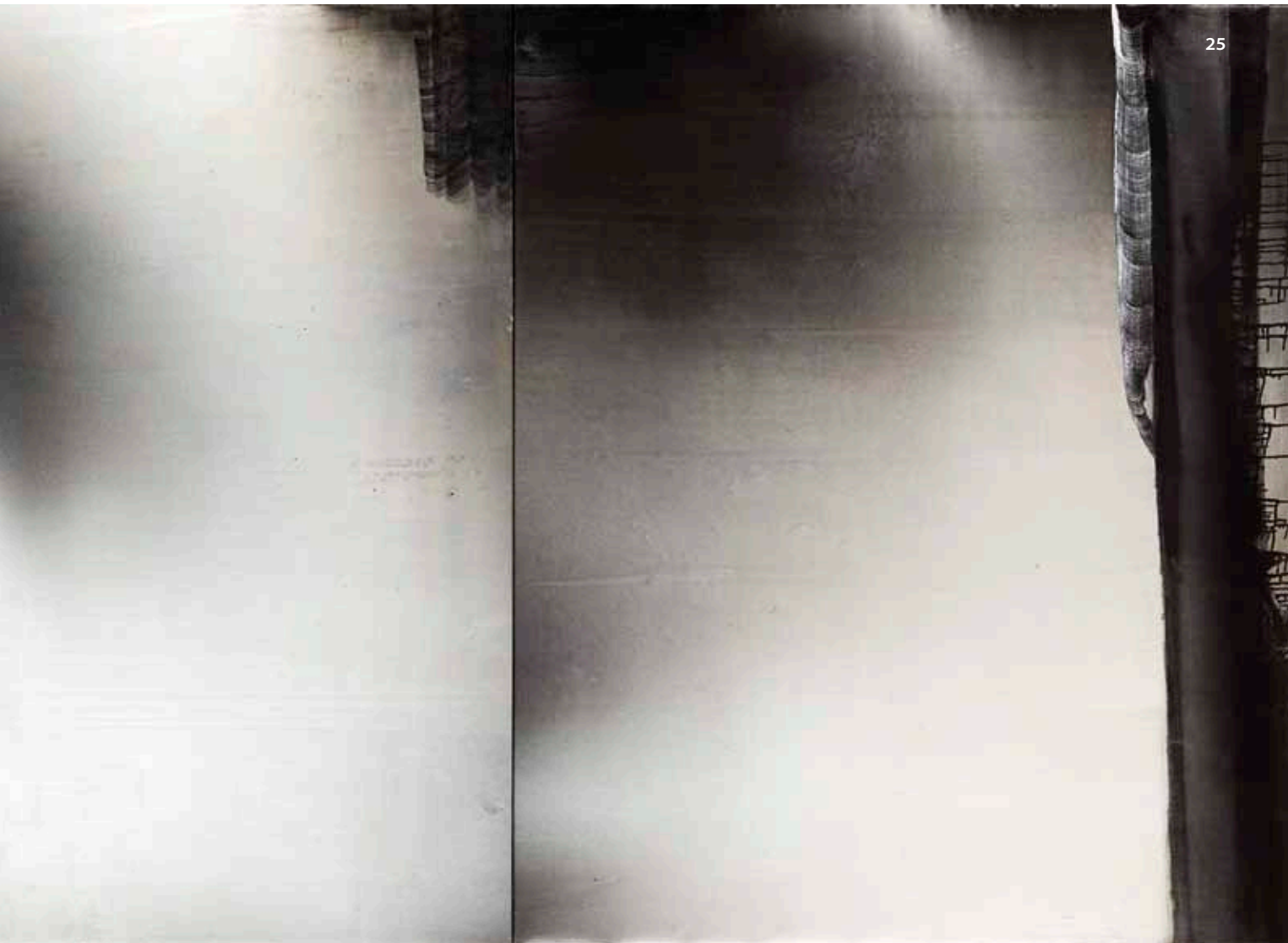
Taidemaalari Anne Tompurille taiteilijan uran käännekohtia ovat hänen oman elämänsä käännekohdat ja kriisit. Maalauksissa valo on tunnetta ja tunteet valoa, usein vedestä heijastuvaa.

Lapin yliopistoon tulo ei ollut *Tompurille* itsestäänselvyys, ja hän mietti jopa vierailevan taiteilijan pestistä kieltäytymistä: ”Minne? Rovaniemelle? En kerkiä!” Pohjoinen luonto ja irtioton mahdollisuus kuitenkin voittivat, ja Tompuri saapui Rovaniemelle syyskuun alussa. Työrytmin löytyminen vaati uudessa paikassa muutaman viikon sopeutumisen.

– Alkuvaiheessa vaikuttivat valo, paikka, kulttuurishokki ja uudet ihmiset, Tompuri kuvailee.

Taiteiden tiedekunnan kattoikkunallisen työhuoneen valo on erilaista kuin kotona Lappeenrannassa. Ja valo on Tompurille elintärkeää. Valo ja tunteet.

– Ainahan mie olen kuvannut tunteita. Maalaaminen on minulle keino puhua tunteista.

Anne Tompuri: Nimetön, osa Maisema-sarjaa, 2010.

Veteen heitetty

Uuteen paikkaan sopeutumisessa on auttanut musiikki, jota Tompuri kuuntelee töitä tehdessään, lähinnä barokkia, klassista ja oopperaa, joskus jazzia. Rovaniemellä soittimessa ovat pyörineet 1700-luvun barokkisäveltäjän *Georg Friedrich Händelin* oopperat.

– Musiikkia kuunnellessani en ajattele muuta kuin maalaamista, musiikkia ja sitä tunnetilaa.

Lainehtivat renkaat

Rovaniemellä valmistuneet työt ovat kaukaa katsottuna mustavalkoisia, lähempää erottuu häivähdys pronssia. Teokset ovat osa Maisema-sarjaa, jota Tompuri on työstänyt jo useita vuosia.

Tompuri aloittaa uuden sarjan ja teoksen työstämisen etsimällä muotoa, jolla saisi kuvattua tietyn tunteen. Hän kiertää näyttelyissä, katselee taidelehtiä ja -kirjoja, selaillee nettiä.

– Kuvia tehdään kuvista, taidetta taiteesta. Jokin sysää eteenpäin, inspiroi.

Tompuri vertaa maalaamista veteen heitettyyn kiveen, josta lähtee renkaita. Oma tulkinta rakentuu aiempien tulkintojen ympärille. Maisemien maalaamiseen innosti osaltaan juuri se, että aihe on maalaustaiteessa niin itsestään selvä ja paljon käytetty. Veteen on ehtinyt piirtyä lukuisia renkaita.

– On mielenkiintoista ja haasteellista yrittää saada siihen jotakin omaa, jotakin uutta.

Oman kielen löytyminen

Pelkistetty värimaailma on kuulunut Tompurin töihin alusta asti. Opiskeluaikana oma kieli oli hetken kadoksissa mutta löytyi elämänmuutoksen myötä uudestaan. Kuvataideakatemiaan jälkeen Tompuri tuli raskaaksi ja muutti Helsingistä Lappeenrantaan. Lapsen syntymää seurasi vuoden tauko, jolloin taiteilija lähinnä mietti, suunnittelei ja teki luonnoksia. Kun hän sitten pääsi työhuoneelle maalaamaan, 2,5 metriä korkeille kankaille hahmottui mustia mekkoja.

– Tein ne hirveän nopeasti, kun oli ollut paljon aikaa miettiä tekemistä.

Maalauksillaan Tompuri pääsi Nuorten näyttelyyn, sai dukaattipalkinnon ja apurahan. Hyväksyntä lisäsi itsevarmuutta. Kun Tompurilta kysyy taiteilijan uran käännekohtia, hän ei kuitenkaan kerro töistä, näyttelyistä tai palkinnoista.

– Lasten syntymät ja lukuisat rakastumiset, Tompuri vastaa ja purskahtaa raikuvaan nauruun, vakavoituu sitten.

– Suurimmat käännekohtat ovat olleet lasten syntymät, avioero, miesystävän kuolema ja poikien muuttaminen pois kotoa.

Tunteiden tulkille viimeisin mullistus eli kodin tyhjeneminen on osoittautunut yllättävän rankaksi elämänvai-

heeksi. Toisaalta hänellä ei ole ollut aiemmin mahdollisuutta eikä halua olla pitkään poissa kotoa. Nyt kotitalon ja työhuoneen voisi laittaa vuokralle ja lähteä ulkomaille pidemmäksi aikaa.

Yhä alussa

Vuosien kuluessa Tompuri on löytänyt itselleen sopivan tavan tehdä töitä. Hän maalaa idean saatuaan pensselillä lukuisia luonnoksia, levittää ne lattialle, katsoo, kääntelee, vääntelee. Joukosta hän poimii jonkun tai joitakin, jotka vastaavat parhaiten alkuperäistä ideaa. Sitten pitää miettiä, miten työn voi toteuttaa kankaalle ja isossa koossa.

Varsinaisen työn tekemisen Tompuri aloittaa yleensä lattialla ja lopettaa seinällä. Toteuttamiseen liittyviä ongelmia ja haasteita on paljon.

– Miten kostea kangas on, minkä paksuista väri on, missä vaiheessa kuivaan kuivaajalla ja mistä suunnasta, milloin nostan työn ylös...

Kokemus on kartuttanut ammattitaitoa ja opettanut paljon, mutta paljon on vielä opittavaa.

– 25 vuotta ja ihan alussa vielä, Tompuri naurahtaa. •

Anne Tompuri

- syntynyt 1958 Lappeenrannassa
- debytoi taiteilijana Kymen läänin nuorten näyttelyssä Imatralla vuonna 1985
- valmistunut Kuvataideakatemiasta taidemaalariksi 1987
- asuu ja työskentelee Lappeenrannassa

Monika Lüthje

Kohti kestäväää elämystuotantoa: vähemmän on enemmän

Suomen valtioneuvosto on nimennyt elämystuotannon kansallisesti tärkeäksi painopistealueeksi, jota kehitetään erilaisin hankkein ja ohjelmin. Lapin maakuntaohjelmassa elämystuotanto on määritetty strategisesti tärkeäksi, kasvupotentiaalia omaavaksi toimialaksi, johon halutaan suunnata resursseja. Alaa kehittää muuan muassa Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus, joka on osa valtakunnallista matkailun ja elämystuotannon osaamisklusteria. Myös Lapin yliopisto on mukana tässä toiminnassa.

Mitä tavoittelemme ja minkä takia?

Saksalaisen sosiologi Gerhard Schulzen mukaan me taloudellisesti pitkälle kehittyneissä maissa elävät olemme nykyisin yhä useammin tilanteessa, jossa meillä on paljon valinnanvaraa ja vähän tekijöitä, jotka rajoittavat valintojamme. Tällaisessa tilanteessa joudumme kukin tykönämme miettimään, mitä oikeastaan haluamme: mikä lukuisista vaihtoehtoista on se, mistä minä pidän ja mihin käytän aikani ja rahani? Elämästämme tulee Schulzen mukaan tällöin helposti elämysprojekti. Haluamme elämämme olevan kaunista, mielenkiintoista, miellyttävää ja kiehtovaa – haluamme elää sen nautinnollisina elämyksinä.

Elämystuotanto pyrkii vastaamaan tähän haluun. Lopputuloksena voi olla elämysyhteiskunta eli yhteiskunta, jossa elämysten tavoittelu on vallitseva elämänpäämäärä, normi ja itsestäänselvyys. Elämysyhteiskunnassa elämyksiä halutaan ja pitää kokea, eikä kukaan ihmettele, minkä takia.

Elämmekö me elämysyhteiskunnassa tai ollaanko Suomesta tekemässä sellaista? Nykyisen tutkimustiedon varassa näihin kysymyksiin on mahdotonta antaa täsmällistä vastausta. Kun maassamme kuitenkin toteutetaan elämysyhteiskunnan suuntaisia toimenpiteitä, on hyvä pohtia hetki, mitä pitkälle edenneestä elämysyhteiskuntakehityksestä voi seurata. Julkisen vallan elämystuotantoon tähtäävien kehittämistoimien taustalla on ajatus taloudellisesta kasvusta, uusista yrityksistä ja työpaikoista, mutta seurauksena voi olla myös jotakin muuta.

Mitä enemmän elämäämme tulee elämyksellisiä elementtejä, sitä tottuneemmaksi niihin Schulzen mukaan tulemme ja sitä vähemmän ne enää tuntuvat meistä elämyksiltä. Emme kuitenkaan välttämättä pysty enää olemaan ilman

tätä kaikkialla läsnä olevaa elämyksellisyyttä. Schulze vertaa tilannetta lääkeriippuvuuteen: päivittäiseen elämysannokseen totutaan samaan tapaan kuin lääkeriippuvainen tottuu aineisiinsa. Seurauksena voivat olla yhä äärimmäiset elämyskokeilut, joilla voi olla tuhoisat vaikutukset. Talouden rattaita tämä kyllä pyörittää, mutta olemmeko elämysten tavoittelijoina tyytyväisiä tai onnellisia? Kulutamme tavaroita ja palveluita saamatta haluamaamme. Samalla kuluvaat myös luonnonvarat ja muut resurssit.

Pitkälle kehittyneessä elämysyhteiskunnassa myös muut valinnat kuin tavara- ja palveluostot tehdään Schulzen mukaan sen perusteella, millaisia elämyksiä ne lupaavat. Tämä koskee esimerkiksi asuin-, koulutus- ja työpaikka- valintoja sekä ihmissuhteita. Koska ensisijaisena tavoitteena on oma nautinnonhankinta, se, miltä muista tuntuu, mitä heille tapahtuu tai millaisia jälkiä ympärille jää, on toissijaista tai merkityksetöntä.

Esimerkiksi ympäristöuhat ovat elämysyhteiskunnassa sivuseikka: lennetään mieluummin kaukomaihin lomailemaan kuin lopetetaan elämysten tavoittelu ja keskitytään pysäyttämään ilmaston lämpeneminen. Jossakin vaiheessa ympäristömuutokset saavuttavat Schulzen mukaan kuitenkin pisteen, joka pakottaa elämysyhteiskunnan keskittymään johonkin muuhun kuin elämyksiin. Tämä muu on elossa säilyminen.

Elämystuotannon kehittäminen ei siis ole ongelmallista. Olennaista on kyetä yhdistämään elämyksiin kohutuullisuus ja vastuullisuus, kehittää kestäväää elämystuotantoa ja -kysyntää.

Tehtävä on haastava. Se vaatii radikaalia asennemuutosta koko yhteiskunnan tasolla. Meidän tulisi Schulzea mukaillen oppia näkemään, että vähemmän on enemmän. Myös kohtuullisuus ja vastuullisuus voivat olla elämyksiä. Tässä on työsarkaa meille jokaiselle. •

Sari Väyrynen

Kestävän johtamisen kannoilla

Uni ohjasi kalifornialaisen Marilyn Fowlerin etsimään saamelaiskulttuurista kestäviä, ympäristöä säästäviä johtamisen tapoja.

Se alkoi unesta, joka toistui kolmesti saman viikon aikana. Kuusi pienikokoista, erityisen näköistä ihmistä menneisyydestä lähestyi *Marilyn Fowleria*. ”Sinä et tiedä, kuka sinä olet. Sinun täytyy selvittää, kuka sinä olet”, he toistivat.

Viitisentoista vuotta sitten Fowler oli juuri jättänyt kaksikymmenvuotisen uransa johtamisen kouluttajana ja yrityskonsulttina ja alkanut opiskella monitieteisiä maisteriopintoja tietoisuudesta ja muutoksesta – muun muassa psykologiaa, itäistä ja läntistä filosofiaa ja ekologiaa – kalifornialaisessa John F. Kennedyn yliopistossa. Opinnoissa oli alkanut kurssi alkuperäiskansoista. Ensimmäisen unen jälkeen hän meni kurssin toiselle luennolle ja hätkähti. Opiskelutoveri antoi hänelle kirjan, jonka kannessa olivat unen hahmot. Kirja kertoi saamelaisista.

Matka esiäidin jäljille

Unien jälkeen on tapahtunut paljon. Marilyn Fowler johtaa nyt samaa koulutusohjelmaa, josta valmistui. Hän on löytänyt jäljet norjalaissyntyisen äitinsä saamelaisista esivanhemmista Vesterålenin saaristosta Pohjois-Norjasta. Hän tekee väitöstutkimusta saamelaisten näkökulmista kestävään, ympäristöä säästävään johtamiseen, yhtenä ohjaajanaan Lapin yliopiston Arktisen keskuksen erikoistutkija *Elina Helander-Renvall*. Hän on mukana myös Helander-Renvallin vetämän alkuperäiskansojen ja saamen tutkimuksen toimiston tutkimusryhmässä.

Viime kesänä Fowler vietti kaksi kuukautta Pohjois-Norjassa – Lofoteilla,

Vesterålenissa, Altassa, Koutokeinossa – ja eri puolilla Suomen Lappia tutustuen saamelaiseen elämäntapaan ja esiäitiensä maahan sekä haastatellen yhteisöissään vaikutusvaltaisia saamelaisia tutkijakollegoita varten. Tutkimuksessaan hän pohdii, miten saamelaisten käsitykset elinympäristöstä vaikuttavat heidän päätöksenteoonsa.

– Kun kysyin eri alojen saamelaisvaikuttajien näkemyksiä kestävästä kehityksestä, minua kutsuttiin vähän oudoksi, Fowler nauraa ja toteaa pian ymmärtäneensä, että saamelaisille luonnon huomioiminen päätöksenteossa oli täysin itsestään selvää.

– Muuten ei voisikaan toimia. Kestävät, ympäristöä säästävät käytännöt ovat niin sisäsyntyinen ja luontainen osa kulttuuria, että niistä ei edes tarvitse puhua.

Se oli jotain muuta, mitä hän oli odottanut omasta länsimaisesta näkökulmastaan.

– Länsimaisessa kulttuuripiirissä olemme niin etäännyneitä luontaisesta maailmasta, että luonnon huomioimista ja kestävästä kehityksestä tulee erikseen painottaa. Mutta lähes kaikkien haastateltavieni ensimmäinen vastaus kysymykseen, mitä saamelaisuus merkitsee 2000-luvulla, oli: syvää yhteyttä luontoon. Kaikissa toimituksissa ihminen nähdään osana luontoa ja tavoitteena on suojata elämää ja monimuotoisuutta.

Vaisto ohjaa oikeaan

Oman elämänsä käännekohtassa viitisentoista vuotta sitten Marilyn Fowler uskalsi luottaa vaistoonsa.

– Kahdenkymmenen vuoden ajan olin seurannut amerikkalaista liikkeenjohtoa. Olin täysin kyllästynyt sen ajattelutapaan: vaikka päätökset vaikuttivat ihmisiin ja luontoon, oli valitettavan moni johtaja huolestunut vain seuraavan kvartaalin tuloksesta. Luonto ja ihmiset olivat resursseja, joita voitiin mielin määrin hyödyntää liiketoiminnassa.

Alkuperäiskansojen ja saamen tutkimuksen toimisto

- Osa Lapin yliopiston Arktista keskusta
- Tutkii alkuperäiskansojen perinteistä luontotietoa ja tiedon käyttöä, luonnon monimuotoisuuden sopimusta ja sen soveltamista, luonnonvaroihin liittyviä konflikteja, vähemmistö-oikeutta ja perinteisiä oikeuskäsityksiä
- Johtaja erikoistutkija Elina Helander-Renvall
- Kansainvälinen, monitieteinen tutkijaryhmä

Viime kesän tutkimushaastatteluissa Fowlerille avautui toisenlainen johtamistapa: luonnon huomioimisen lisäksi saamelaisvaikuttajat korostivat päätöksissään ja johtamisessaan intuitiota, yhteistyötä ja yhteisymmärrystä.

– Intuitiiviseen johdattukseen on lupa luottaa: se kertoo, mitä tulee tehdä ja milloin. Päämääriin pyritään sitten yhteistyöl-

lä ja ongelmista keskustellaan sen sijaan, että johtamisen tapoina olisivat käskyt ja rangaistukset. Lisäksi havaitsin, että eri ihmisten erilaisia luontaisia taitoja pyritään käyttämään koko yhteisön hyväksi eikä ihmistä pyritä sovittamaan tarvittavaan työhön. Jälkimmäinen on tavallista länsimaisissa kulttuureissa, Fowler listaa alustavia havaintojaan ja uskoo, että län-

simainen kulttuuri voisi oppia paljonkin alkuperäiskansoilta.

– Ensi alkuun luonnon kunnioittamista ja yhteisöllistä johtamista. Sekä antamaan saamelaiskulttuurin perinteisille johtamistavoille niille kuuluvaa arvostusta. ●

Kansainvälistymässä

Tutkijavierailuni brittiläisessä yliopistossa saa heti ensimmäisenä päivänä erikoisen käänteeseen, kun isäntäni pahoitellen ilmoittavat joutuvansa juuri nyt kokoukseen. Eikä mihinkään tahansa osastopalaveriin, vaan kriisineuvotteluun.

Tätä kokoustamista on jatkunut useamman viikon, sillä yhteistyöyliopistoni, tämä itsenäinen ja itseään erinomaiseksi mainostava oppilaitos, on rahavaikeuksissa. Jo viime vuonna oli yksi iso osasto kokonaan lakkautettu ja muidenkin osastojen työntekijöille oli tarjottu mahdollisuutta vapaaehtoiseen irtisanoutumiseen vuoden palkkaa vastaan.

Koska tulokset eivät selvästikään olleet riittäviä, on paine nyt siirretty tiedekuntien harteille. Taiteiden tiedekunnan dekaani saattaa olla puun ja kuoren välissä, mutta hänen ilmoituksensa kurssien yhdistelemisestä, henkilökunnan vähentämisestä ja jäljellejäävien työmäärän lisäämisestä ei herätä kollegoissani mitään myönteisiä tunteita. Kun he kokouksensa alla kysyvät, miten yliopistoilla Suomessa menee, yritän asetella sanani tarkkaan. Kukapa nyt pirun seinälle maalaisi.

Jään kokouksen ajaksi aulaan lukemaan viikonlopun lehtiä. Brittein saarilla, jossa lama tosissaan painaa valtiontaloutta, akateemiset uutiset ovat jokseenkin masentavia. Maan suurin yliopisto, Manchester University lakkauttaa yhdeksänkymmentä alempaan tutkintoon johtavaa kurssia. Vastaavanlaisia toimia pohtivat muun muassa Kings College London sekä Sussexin ja Leedsin yliopistot. Taudin pelätään leviävän, sillä jo ennen laman nousua vuosina 2008–2009 ainakin 29 oppilaitosta teki tappiota. Pahnin pohjimmaisena taitaa tällä hetkellä maata University of Gloucestershire, joka on laittanut kaksi kampustaan myyntiin ja irtisanonut yli sata ihmistä. Yliopiston edustaja toteaa tähän, että kyse ei suinkaan ole akateemisen opetuksen kriisistä. Mielessäni onnittelin heitä siitä.

Isäntäni yliopistolla tulevat synkin ilmein kokoushuoneesta ja ilmoittavat lähtevänsä oikeustaisteluun. He ottavat yhteyttä ammattiliittoihin ja aikovat vetää dekaaninsa tilille työrauhan rikkomisesta ja ties mistä. Asiallisia argumentteja heidän on hankala rakentaa, sillä yliopisto ei suostu antamaan täsmällisiä tietoja tiedekunnan eri osastojen todellisista kustannuksista. Kuvataiteen puolella arvellaan, että heidät pistetään maksamaan toisten munauksista. Toisaalta yhteisrintama osaston sisällä rakkoilee, sillä vaikka osa opettajakunnasta olisikin valmis ottamaan erorahat ja haistattamaan pitkät koko yliopistolle, toisille säännöllisen palkkatyön menettäminen ei ole realistinen vaihtoehto.

Kuuntelen miten ihmiset yrittävät tasapainoilla asuntolainojen, omanarvontunnon ja solidaarisuuden välillä. Eräs kollegani pelkää, että riitapukarin maine saattaa vaikeuttaa pestin saantia muualta. Siksi hänenkin on pakko roikkua työpaikan syrjässä kiinni, vaikka tulevaisuudessa se tarkoittaa kokopäiväurakointia puolipäiväisen palkalla. Ellei sitten yliopisto lyö lapun koko tiedekunnan luukulle.

Kaiken tämän keskellä minun tutkijavierailuni on murheista pienimpiä. Siksi en ylläty, kun kukaan ei ole ehtinyt järjestää sovittua työhuonetta, avaimia ja henkilökorttia. Niiden puuttuessa en pääse sen paremmin yliopistoon sisään kuin sieltä uloskaan.

Tilanteeseen löytyy kuitenkin kaikkia tyydyttävä ratkaisu. Menemme joukolla publiin, unohtamme paskan ja päätämme kehittää upeita kansainvälisiä yhteistyöhankkeita taiteen ja tutkimuksen saralla.

Palkkana hyvä mieli

Unicefin Rovaniemen paikallisryhmä on perustettu vuonna 1984. Ryhmä on yksi Suomen vanhimmista Unicefin paikallisryhmistä. Oikeustieteiden tiedekunnan kansainvälisen oikeuden professorille, varadekaani *Minna Kimpimäelle* toimiminen Unicefin Rovaniemen ryhmässä on ykkösharrastus. Hän valitsi harrastukseensa vapaaehtoistyön jo opiskeluaikanaan, koska se tuntui hyvältä vastapainolta opiskelulle.

– Vapaaehtoistyö on siinä mielessä hyvä harrastus, että voi itse päättää, miten ja koska osallistuu toimintaan. Työ on palkitsevaa myös siinä mielessä, että se herättää pääsääntöisesti myönteisiä tunteita jopa vapuna, kun teemme lipaskeräystä viinakaupan edessä. Tuolloin myös keski-ikäiset miehet osallistuvat hyvin tekeväisyyteen iloisella lausahduksella: olettepa te hyvän paikan valinneet.

Kimpimäen mukaan Unicefin brändiä on helppo myydä, koska avun kohteena ovat viattomat lapset ja äidit sekä koulutus ja terveys. Katastrofeissa Unicef vastaa yleensä vesihuollosta. Vapaaehtoistyöhön osallistuvat ovat Suomessa pääsääntöisesti naisia, joskin joitakin miehiä voi olla tukemassa toimintaa puolisojensa taustalla.

– Unicefin vapaaehtoistyö on hauskaa, mukavaa ja välitöntä. Siihen ei liity keskinäistä kilpailua tai valtapeliä ja kokouksissa ollaan yleensä hyvällä tuulella. Työtä tehdään kohteen ehdoilla eikä omista etulähtökohdista käsin. Kaikki ovat tietoisia siitä, että hädässä oleva lapsi voi tulla autetuksi hyvin pienellä panoksella: esimerkiksi yksi suola-sokeriliuos pussi tai moskiitoverkko voi pelastaa lapsen kuolemalta. Ehkä se on juuri tämä työn konkreettisuus, joka palkitsee eniten. Tulee tunne, että on voinut olla avuksi hätää kärsiville.

Unicefin Rovaniemen paikallisryhmä osallistuu valtakunnallisiin varainkeruukampanjoihin ja pyrkii tiedottamaan niistä alueellisesti. Lisäksi ryhmällä on koko joukko omia tempauksia ja tapahtumia, joilla se hankkii varoja Unicefille. Kimpimäki toivottaakin kaikki maailman lasten auttamisesta kiinnostuneet mukaan ruohonjuuritason vapaaehtoistyöhön.

– Palkkana toiminnasta on hyvä mieli, Kimpimäki sanoo.

Olli Tiuraniemi

> Minnan linkit

www.unicef.org – UNICEFin kansainväliset sivut

www.unicef.fi – Suomen UNICEF

www.rovaniemi.fi/unicef2010 – Rovaniemi UNICEF-kaupunki 2010

Hañhia lentää

Isä ja tytär seisovat tuulisena syyspäivänä Höytiäisen rannalla. Ilma on betoniharmaa. Tuuli humisee puissa, ja järkevä kuuluu airojen kolke. Harmaan hiljaisuuden rikoo valkoinen ja metelöivä hanhiarue, jolloin isä sanoo tyttärelle.

– Hañhia lentää.

Tuosta hetkestä sai alkunsa Hanna Hirvosen Hañhi Design yritys, joka on toiminut reilut kaksi vuotta.

Hanna Hirvonen luonnehtii itseään tekstiilimuotoilijaksi ja taiteilijaksi. Hän suunnittelee yrityksessään omia painokangasmallistoja ja niihin liittyen jatkotuotesuunnittelua kuten sisustustekstiilejä, akustointielementtejä, asusteita ja laukkuja. Lisäksi Hañhi Design tekee tuotesuunnittelua erilaisille yrityksille yhteistyösuunnittelijoidensa kanssa.

Hirvosen suunnittelemat työt saavat alkunsa tanssin temposta, vauhdista, lasten riemukkaasta ja alati uusia ajatuksia synnyttävästä maailmasta, naurusta ja kikatuksesta, pienistä kolhuista ja mielen murjotuksesta, josta ei ole kuitenkaan pitkä matka hymyn luo. Edellä kuvatut tunnetilat taipuvat omaperäisiksi kuoseiksi ja luonnonläheisiksi materiaaleiksi keventäen lopulta tuotteita ostavien kuluttajien arjen askelta.

– Hañhi Design tarjoaa yrityksille räätälöityä tekstiili- ja tuotesuunnittelua aina kuviomaailman suunnittelusta

lopputuotteeseen asti. Teen ja tuotan yrityksille, yksityisille asiakkaille ja omaan mallistooni sisustustekstiilejä, tilasuunnittelua, liikelahjoja, kortteja, kodintekstiilejä, tarjottimia ja t-paitoja, Hirvonen listaa.

Aidoilla, paikallisista lähtökohdista syntyvillä taideteollisilla muotoilutuotteilla on Hirvosen mukaan nostetta.

– Kuluttajat ovat tänä päivänä entistä tietoisempia tuotteen elämänsyklistä. Tuotteita ostaessaan he arvostavat entistä suuremman määrän kestäviä materiaaleja ja kestävää, sisällöllistä ajattelua, jota tuotteen valmistuksessa on noudatettu.

Hirvosen mukaan nuorten suunnittelijoiden uskallus ryhtyä tekstiilialan yrittäjäksi kasvaa koko ajan. Lisäksi nykyajan nuoret ymmärtävät yhteistyön merkityksen yrittäjyydessä: pienyrittäjien uusi yhteisöllisyys on omiaan lisäämään yrittäjyyttä.

– Yrittäjäksi ryhtyminen voi tuntua helpolta ajatuksen tasolla, mutta yrittäjän arki ei aina ole auvoista. Yrittäjäksi siirtymistä ja siinä kehittymistä auttaisi varmasti se, että opetuksessa kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota käytännön yritystoiminnan eri osatekijöihin, kuten yritystalouden käsitteistön avaamiseen sekä realistiseen tuotehinnoitteluun ja -suunnitteluun. Asiantuntijuus lisää mahdollisuuksia arvostaa omaa työtään ja mahdollistaa luovan työn ammattina. Lisäksi alalla on tärkeitä tehdä yhteistyötä eri sukupolvien ja erilaisten toimijoiden kanssa, Hirvonen sanoo.

Olli Tiuraniemi

Hañhi Design

- Hanna Hirvonen valmistui Lapin yliopistosta taiteen kandidaatiksi 2008.
- Hañhi Design aloitti toimintansa 2.9.2008
- Hañhi Designin jälleenmyyntikohteita ovat Joensuussa Taito Shop ja Kauppaneuvoksen puoti, Outokummussa Pala- & Palttina sekä Kesäravintola Wanha Paja ja Oulussa Non Boutique.
- Tuotteet ovat käsin painettuja ja tuotettuja.
- www.hanhideign.fi

Valokuvat: Hañhi Design

Uusia eväitä kuntoutuksen kehittämiseksi

Yhteiskuntatieteiden maisteri, järjestöneuvos *Seppo Matinveden* tutkimuksen mukaan kuntoutus aloitetaan liian myöhään, hoito katkeilee tai se muodostuu kokoelmaksi irrallisia toimenpiteitä. Maailman Terveysjärjestö (WHO) tarjoaa kuntoutuksen ongelmien ratkaisuksi toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälistä luokitusta (ICF).

– Luokituksesta puuttuvat yksilötekijät, jotka on kuitenkin eettisten ohjeiden mukaan otettava huomioon käytännön kuntoutustyössä. Puutteistaan huolimatta ICF-luokitus luokitus tarjoaa mahdollisuuksia kuntoutusprosessin teorian kehittämiseksi, *Matinvesi* toteaa.

– Kehittelemääni kuntoutuksen prosessia voidaan tarkastella sen aikaansaamina muutoksina potilaassa, toimenpiteiden sarjana, joita kuntoutuksen aikana tehdään, tai tarkastelun kohteeksi voidaan ottaa myös itse prosessi.

Matinveden mukaan kuntoutuksen toimiva eteneminen edellyttää entistä enemmän eri osapuolten välistä informaatiota ja kommunikaatiota.

– Kuntoutuksen prosessi käy lävitse neljä vaihetta: aloitus, suunnittelu, toimeenpano ja päättäminen. Kun huomio kiinnitetään siihen, mitä prosessille tehdään, havaitaan prosessissa olevan seitsemän vaihetta: kuntoutusaloite, kuntoutustutkimus, kuntoutussuunnitelma, kuntoutuspäätös, toimenpiteiden varaaminen, toimenpiteiden tekeminen ja seuranta, *Matinvesi* listaa.

Väitös 1.10.2010

Seppo Matinvesi: Prosessin ja ajoittamisen ongelmasta kuntoutuksessa ICF:n tulkintaa kuntoutujille

Saamelaiskoulu saamelais- ja valtakulttuurin rajalla

Kasvatustieteen lisensiaatti *Pigga Keskitalo* tarkastelee kasvatustieteellisessä väitöskäytännössä Norjan saamelaiskoulujen opetusta ja koulukulttuuria. Keskitalo on ensimmäinen Suomessa väitellyt saamelainen kasvatustieteilijä.

– Saamelaisten oikeudet toteutuvat saamelaisten asuttamista maista parhaiten Norjassa. Siitä huolimatta saamelaiskoulut ovat edelleen norjalaisen ja saamelaisen koulun rajalla: ne ovat saamelaiskouluja, joiden opetusta hallitsee länsimainen koulukulttuuri ja länsimaiset kasvatusopit.

Saamelaisopetussuunnitelma on ollut käytössä Norjassa vuodesta 1997 lähtien kaikissa kunnallisissa kouluissa saamen kielien hallintoalueella sekä lisäksi muutamassa kunnassa Tromssan läänissä. Keskitalon mukaan saamelaisopetussuunnitelma on tehty yleisen norjalaisen opetussuunnitelman pohjalta, mikä on johtanut siihen, että koulu sosiaalistaa oppilaansa edelleenkin valtakulttuuriin. Tämä on ristiriidassa alkuperäiskansan perinteisen kasvatustieteen kanssa: sen lähtökohdaksi on kasvattaa lapsi oman kulttuurinsa kantajaksi.

– Käytännössä opetussuunnitelman ja opetuksen keskeisiksi lähtökohdiksi on nostettava saamelainen maailmankuva ja ajattelu sekä saamelaiset arvot ja tiedonhankintatavat, Keskitalo tähdentää.

Nykyisin saamelaiskouluissa on käytössä länsimaisen koulukulttuurin ainejakoinen lukujärjestys ja suuri osa opetuksesta tapahtuu luokahuoneissa opettajavetoisesti. Keskitalo ehdottaa, että saamelaisten perinteiset aika-, paikka- ja tietokäsitykset huomioitaisiin opetusmenetelmissä, opetuksen aikatauluissa sekä luokahuoneiden fyysisessä järjestyksessä.

– Koulun työtapoja tulisi kehittää aiempaa oppilaslähtöisemmiksi, ja oppimisympäristöt tulisi nähdä luokahuonetta laajemmin. Esimerkiksi paikallisia ihmisiä ja luontoa voitaisiin hyödyntää opetuksessa huomattavasti nykyistä enemmän.

Keskitalon tutkimuksen kritiikki kohdistuu saamelaiskoulutuksen järjestelmään ja rakenteisiin, joissa saamelaisten itsemääräämisoikeus toteutuu vaivallisesti.

– Saamelaiskoulujen opettajat tekevät erinomaista työtä, mutta koulutuksen rakenteet eivät tue saamelaiskulttuurin täysimääräistä huomioimista. Opetuksen muutos edellyttää koko yhteiskunnan ja yhteisön sitoutumista ja halukkuutta uudistukseen, Keskitalo korostaa ja toteaa, että saamelaisten tulisi saada nykyistä vahvempi itsemääräämisoikeus opetussuunnitelmien ja koululakien laadinnassa.

– Lisäksi saamelaisten omaa opettajan koulutusta ja saamelaiskulttuurista ammentavaa pedagogiikkaa pitää kehittää, Keskitalo sanoo.

Väitös 8.10.2010

Pigga Keskitalo: Saamelaiskoulun kulttuurisensitiivisyyttä etsimässä kasvatustieteen keinoin

Todennäköisin vaihtoehto ratkaisevaksi riita-asiaa

Oikeustieteen lisensiaatti *Timo Saranpää* tarkastelee väitöskäytännössä erilaisia näytön arvioinnin teorioita ja päätyy siihen, että tuomioistuimen tulisi soveltaa riita-asioissa lähtökohtaisesti näyttöönemmyysperiaatetta.

– Näyttöönemmyysperiaatteen soveltaminen merkitsee sitä, että tuomioistuimen tulee lähtökohtaisesti perustaa tuomio seikkaan, joka on todisteiden perusteella todennäköisimmin totta. Ratkaisuperusteena on tällöin konkreettinen todennäköisyys, ei vakuuttuneisuus, tutkija määrittelee.

Aikaisemmassa oikeuskirjallisuudessa näyttöönemmyysperiaatetta on pidetty todistustaakan vaihtoehtona, minkä vuoksi periaatteeseen on suhtauduttu kielteisesti. Toisaalta tuomioistuimen katsotaan jo nyt olevan siviilijutuissa lähellä näyttöönemmyysperiaatetta.

Näyttöenemmyysperiaate ei Saranpään mukaan ole todistustaakan soveltamisen vaihtoehto, vaan sen soveltaminen merkitsee näytön riittävyyskynnyksen madaltamista täyden näytön vaatimuksesta. Näyttöenemmyys on asianosaisten kannalta neutraali vaihtoehto, sillä sitä sovellettaessa kumpaakaan asianosaista ei aseteta toista parempaan asemaan, vaan näyttöenemmyyttä ankarampi näyttövaatimus edellyttää erityisiä perusteita.

– Näyttöenemmyysperiaate toteuttaa asianosaisten yhdenvertaisuutta, joka on oikeudenkäynnissä keskeinen arvo. Samalla tuomiot luultavimmin vastaavat todistelun kohteena olevaa tapahtumainkulkua paremmin kuin silloin, jos näyttökynnykseksi mielletään täysi näyttö. Jollei näin vakuuttavaa näyttöä esitetä, tuomioistuin joutuu soveltamaan todistustaakkaa, jolloin tuomion vastaavuudesta tapahtumainkulun kanssa ei ole mitään takeita.

– Kuitenkin näyttöenemmyysperiaate on vain lähtökohta, josta voidaan poiketa erilaisilla syillä. Kun jommallakummalla asianosaisella on esimerkiksi ollut aiheita varautua todisteluun, ei periaatetta välttämättä voida soveltaa. Onkin tärkeää, että pohditaan avoimesti syitä, joiden vuoksi näyttöenemmyysperiaatteesta on poikettava, Saranpää linjaa.

Tutkimus on toteutettu lainopin tutkimusmenetelmän avulla, ja se tukeutuu kriittisen oikeuspositivismin teoriaan. Tutkimusta voivat hyödyntää riita-asioiden parissa työskentelevät asianajajat ja tuomarit, mutta se soveltuu myös muille todistusoi-keudesta kiinnostuneille henkilöille.

Väitös 15.10.2010

Timo Saranpää: *Näyttöenemmyysperiaate riita-asiassa*

Sodanvastainen liike on teorioita moninaisempi ja sisäisesti hajanainen

Yhteiskuntatieteiden lisensiaatti *Tiina Seppälä* tutkii kansainvälisen politiikan väitöskirjassaan globaalista vastarinnasta käytyä

teoreettista keskustelua kriittisen teorian näkökulmasta tapaustutkimuksenaan Irakin sotaa vastustava liike.

Sodanvastaisen liikkeen poliittinen aktiivisuus syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen herätti vilkkaan teoreettisen keskustelun globaalista vastarinnasta. Keskustelu kiihtyi entisestään Irakin sotaa vastustavien maailmanlaajuisten mielenosoitus-ten myötä.

– Liberaalit kosmopoliitit puhuvat globaalista kansalaisyhteiskunnasta, ja radikaalimmat haaveilevat vallankumouksellisesta liikkeestä, joka taistelisi sotaa vastaan globaalina rintamana. Molemmat katsovat, että sotaa voi vastustaa symbolisen vallan avulla globaalissa julkisuustilassa käytävissä merkityskamppailuissa. Valtiokeskeisen teorian mukaan globaali vastarinta on tehotonta: se pikemminkin pakenee valtaa kuin haastaa sitä, Seppälä kiteyttää.

Nämä keskenään ristiriitaiset teoriat antoivat tutkijalle aiheita kysyä, miten valta ja vastarinta ymmärretään sodanvastaisessa liikkeessä. Tutkimus osoittaa, että teorioiden suhde sodanvastaiseen liikkeeseen on riittämätön ja monin tavoin ongelmallinen.

– Teorioiden suurin ongelma on, että ne perustuvat yksinkertaistavalle joko-tai-jaottelulle, olipa sitten kyse vallan, vastarinnan tavoitteiden tai strategioiden määrittelystä. Teoriat painottavat joko globaalia tai kansallista strategiaa, kun liikkeessä molemmat koetaan tärkeiksi yhtä aikaa. Liikkeessä tavoitellaan sekä symbolista että poliittista valtaa, vaikka teoriat pakottaisivat valitsemaan niiden väliltä.

Seppälän mukaan teorioiden suhdetta vastarinnan käytäntöön voidaan parantaa hyödyntämällä yllä mainittua sekä-että-näkökulmaa.

– Sekä-että-näkökulma kuvaisi totuudenmukaisemmin liikkeen lähtökohtia ja tarjoaisi joko-tai-ajattelua hedelmällisemmän lähestymistavan valtaan ja vastarintaan sosiaalisten liikkeiden tutkimuksessa.

Tutkimus kohdentuu Irakin sodan vastustamiseen ja pääasiallisesti vuosiin 2003–2008. Tutkimusta varten haastateltiin neljän sodanvastaisen organisaation edustajia Isossa-Britanniassa sekä analysoitiin organisaatioiden historiikkejä ja kannanottoja.

Teoreettisessa osuudessa analysoitiin kolmea lähestymistapaa: liberaalia kosmopolitanismia, radikaalia jälkistrukturalismia ja valtiokeskeistä teoriaa.

Väitös 30.10.2010

Tiina Seppälä: *Globalizing Resistance against War? A Critical Analysis of the Theoretical Debate through a Case Study of the 'New' Anti-War Movement in Britain*

Elinpiiri ei tue poikien kuvataideharrastusta

Taiteen maisteri *Tuula Vanhatapio* selvittää väitöstutkimuksessaan, miksi vain murto-osa kuvataidetta harrastavista lapsista ja nuorista on poikia. Erityisesti hän tarkastelee pohjoisessa asuvien 7–10-vuotiaiden poikien ja lasten vanhempien näkemyksiä kuvataideharrastuksesta ja -opetuksesta.

– Poikien harrastusmahdollisuuksia pohjoisessa rajoittaa stereotyyppinen miehen malli, joka korostaa fyysisistä voimaa ja rankkaa työntekoa. Miesideaali vaikuttaa vanhempiin tiedostamattomalla tasolla, ja he ohjaavat huomaamattaan pojat harrastuksiin, jotka tukevat stereotyyppistä miesideaalia, tutkija toteaa.

Myös vanhempien käsitykset kuvataiteesta ja kuvataideopetuksesta estävät perheitä ohjaamasta poikiaan kuvataideharrastuksen pariin.

– Vanhemmat näkevät kuvataideharrastuksen omien kouluikäisten kokemustensa pohjalta erilaisina materiaaleina ja välineinä, niiden käytön opetteluna sekä kuvan tekemisenä, piirustustaitona ja esittävänä maalaustaiteena.

Tutkija painottaakin, että vanhempien, perheen, koulun ja koko yhteisön tulisi päivittää näkemyksiään poikien kuvataideharrastuksesta.

– Taidekasvatus tarjoaa mahdollisuuden kasvaa omista lähtökohdista käsin ja rakentaa toisenlaista miehuutta. Tällä hetkellä peruskoulun kuvataideopetus on kuitenkin pojille lähes ainoa mahdollisuus saada kosketus kuvataiteisiin, ja alaluokilla opetuksesta eivät useinkaan vastaa pätevät ku-

vataideopettajat. Heitä tarvittaisiinkin lisää alaluokille, Vanhatapio huomauttaa.

Lisäksi kuvataideopetuksen feminiiniseksi koettuun opetuskulttuuriin – opetuksen sisältöihin, menetelmiin ja materiaaleihin – voisi tuoda elementtejä poikakulttuurista. Tutkimuksessaan Vanhatapio kehittääkin kokemuspohjaista kuvataideopetusta, joka yhdistää seikkailukasvatuksen menetelmiä ja taidekasvatuksen sisältöjä.

– Poikia kiinnostaa kuvataideopetus, jossa painottuvat yhdessä tekeminen ja tekemällä oppiminen. Esimerkiksi nykytaiteen muodot antavat mahdollisuuksia tähän. Opetuksessa tulisi kiinnittää ennistä enemmän huomiota taiteen tekemisen prosessiin, ei vain syntyneisiin teoksiin.

Tutkimustaan varten Vanhatapio haastatteli ja havainnoi pääosin 7–10-vuotiaita rovaniemeläispoikia, jotka osallistuivat kuvataideharrastukseen tai -tapahtumaan. Lisäksi hän kartoitti haastattelujen ja kyselylomakkeen avulla lasten vanhempien näkemyksiä kuvataideharrastuksesta. Tutkimus hyödyntää kriittisen miestutkimuksen traditiota, hermeneuttista tutkimusotetta sekä tapaus- ja toimintatutkimusta.

Väitös 30.10.2010

Tuula Vanhatapio: *Poikavoimaa kuvataideharrastukseen. Pohjoinen näkökulma poikien ja lasten vanhempien näkemyksiin kuvataideharrastuksesta ja kuvataideopetuksesta*

Lukion käytännöt eivät tue luokatonta opiskelua

Kasvatustieteen maisteri Virpi Yliraudanjoen väitöstutkimus osoittaa, että luokatoman opiskelun ihanne ei täysin toteudu nykylukiossa.

Luokattomalle lukiolle ei ole määritely yksiselitteistä järjestelmää, vaan ainoastaan yleiset reunaehdot. Yleisinä reunaehtoina ovat irtautuminen tietyistä, normaalisti määritellyistä opiskeluajasta ja pysyvästä luokasta sekä se, että opiskelija voi rakentaa yksilöllisen opintopolun hyödyntämällä koulun kurssitarjontaa, suorittamalla lukion joustavasti 2–4 vuoden aikana ja ha-

jauttamalla ylioppilaskirjoitukset enintään kolmeen peräkkäiseen kertaan.

Käytännössä lukiot soveltavat luokattomuutta koulukohtaisesti omien opetus- ja kurssiresurssiensa ja käytäntöjensä puitteissa, eikä luokattomuuden ihanne välttämättä toteudu aidosti. Tämä on tilanne myös tutkimuksen kohteena olevassa lukiossa.

– Koulun arkiset käytännöt antavat esimerkiksi ymmärtää, että normaali opiskeluaika on edelleen kolme vuotta. Erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuonna ja ensimmäisten pakollisten kurssivalintojen myötä opiskelijat ohjataan kulkemaan lähinnä oman perusryhmänsä mukana. Tämä kaaventaa opiskelijan mahdollisuutta rakentaa ja toteuttaa yksilöllistä opintopolkuaan, Yliraudanjoki sanoo.

Koulukulttuuri myös kohtelee tyttöjä ja poikia eri tavoin.

– Tutkimuslukion koulukulttuurissa tyttöjen menestys nähdään luonnollisena: tytöiltä odotetaan kiltteyttä, kypsyttää ja tottelevaisuutta. Poikia sen sijaan pyritään ymmärtämään: esimerkiksi ”matemaattisille pojille” annetaan anteeksi myöhästyminen kielitunneilta, jotka nähdään tyttöpainotteisina. Huolettomia tyttöjä jopa ohjataan kantamaan vastuuta pojista ja heidän unohtelustaan. Tällaista sukupuolittunutta koulukulttuuria tulee pysähtyä pohtimaan kriittisesti, kun pyritään kohti tasa-arvoista koulua, tutkija painottaa.

Tutkimustaan varten Yliraudanjoki keräsi tutkimuslukion opiskelijoilta kirjoitelmia luokattomasta lukio-opiskelusta, havainnoi tutkimuskoululla sekä haastatteli lukiolaistyttyjä. Tutkimuksessa sovelletaan feministisen etnografian menetelmää.

Väitös 30.10.2010

Virpi Yliraudanjoki: *Mikä luokaton lukio? Feministinen kouluetnografia luokattomuuden järjestyksissä*

Kansainvälisen oikeuden filosofiset rakenteet

Master of Laws, Master of Philosophy S.G. Sreejith arvioi oikeusfilosofisessa väitöstutkimuksessaan oikeustieteen perinteisiä

analyttisiä malleja ja kansainvälisen oikeuden rakenteita.

Tutkimuksen mukaan valistusajan jälkeisessä tieteellis-filosofisessa ajattelussa ihmisen ja olemisen on liian yksioikoisesti liitetty osaksi havaittavaa maailmaa ja yhteiskuntaa. Filosofisessa ajattelussa ihmisen olemisen taustalta on löydettävissä syvempi tietoisuus, jota S. G. Sreejith kuvaa käsitteellä transsendentti singulariteetti. Se tarkoittaa korkeampaa ajattelun tilaa – ylintä tietoisuutta – jonka ympärille rakentuu ihmiselle tyypillinen hengen ja materian erotteleva kaksijakoinen tietoisuus.

S. G. Sreejithin mukaan ajattelun syvin taso ei kuitenkaan tavoita nykyistä valta- ja intressikeskeistä tapaa luoda ja soveltaa kansainvälistä oikeutta.

– Rakenteellisista vioistaan huolimatta kansainvälisellä oikeudella on olemisen syvintä tietoisuutta ilmentäviä ominaisuuksia. Oikeuden toteutumista voidaan parantaa ja edistää oikeudellisella ajattelulla tyypillisen loogisen ja oikeusperusteita etsivän päättelyn tietä. Uskonkin, että tutkimustani voidaan hyödyntää teoreettisena lähtökohtana oikeuden rakenteiden muuttamisessa, Sreejith pohtii.

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten syvin tietoisuus oikeudenmukaisuudesta ja yhteisöllisyydestä voitaisiin saada ohjaamaan ihmisen oikeudellista toimintaa erityisesti kansainvälisessä oikeudessa, jonka tutkija näkee tietyllä tavoin oikeuden ylimpänä ilmentymänä. Tavoitetta käsitellään kansainvälisen oikeuden kehityksen ja voimasaolevien normirakenteiden valossa.

Tutkimus hyödyntää analyttistä näkökulmaa, jossa vastakkain asettuvat inhimillinen todellisuus ja oikeuden käsite. Samalla se kyseenalaistaa niitä analyttisiä malleja, joita perinteisessä tieteessä on käytetty totuuden etsimiseen. Tutkimuksessa hyödynnetään hindulaisessa filosofiassa tärkeiden muinaisten Veda-kirjojen ajatuksia, jotka syntyivät ennen nykyisiä ideologioita sekä valta-, tieto- ja uskontojärjestelmiä.

Väitös 5.11.2010

S.G. Sreejith: *Transcending Jurisprudence: A Critique of the Architectonics of International Law*

Opiskelijoiden kokemuksia

- Henkilökunta joissakin tapauksissa hankalasti lähestyttävää. Professorit eivät läsnä paikkakunnalla, eivätkä vastaa puheluihin tai sähköposteihin.
- Osa opettajista ei halua käyttää eHopsia.
- Opintopsykologin palvelut tarpeellisia mutta riittämättömiä.
- Työelämäkytköksiä kaivataan enemmän.
- Kurssit jakautuvat epätasaisesti lukuvuoden aikana.
- Henkilökuntaa vähän verrattuna opiskelijoihin. Mahdollisuudet keskustella urasuunnitelmista ja sivuainevalinnoista ovat vähäiset.

Lähde: LYY

Opin polulla

Puutteellinen ohjaus ja kasaantuvat kurssit

Opintojen sujuva eteneminen ei aina ole kiinni vain opiskelijan viitseliäisyydestä tai valinnoista. Toisinaan opinnot on rakennettu niin, että jouheva eteneminen on hankalaa.

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan koulutus- ja sosiaalipoliittisten asioiden sihteeri *Anni Lahtinen* (kuvassa vasemmalla) kertoo, että esimerkiksi opintojen ohjauksella on merkitystä koko opintojen ajan. Tukea tarvitaan, vaikka viimeinen vastuu onkin opiskelijalla.

– Akateemisissa vapaudessa on puolensa, mutta olisi järkevää saada opiskelijat valmistumaan. Meilläkin ohjauksen määrä ja laatu vaihtelevat oppiaineiden välillä, mutta parannuskeinoja mietitään, Lahtinen kertoo.

Lahtisen mukaan opiskelijat eivät aina tiedä, millaiseen ohjaukseen heillä on oikeus eivätkä kaikki osaa pyytää apua. Ensimmäiset opiskeluvuodet sujuvat yleensä hyvin, mutta hankaluuksia voi tulla kandidaiheen lopulla. Maisterivaihe koetaan usein ongelmallisimmaksi.

– Välillä opinnot on huonosti järjestetty ja opetus jakautuu epätasaisesti. Tällaisia ongelmia on ollut muun muassa matkailututkimuksessa. Valmistuminen voi viivästyä myös pakollisten kieli- ja viestintäopintojen vuoksi, jos kursseille ei pääse.

Kansainvälisiä suhteita opiskeleva *Elina Ollila* (kuvassa oikealla) sai kandin paperit vuonna 2006 ja on sen jälkeen ollut töissä.

– Suoritin tuolloin myös suurimman osan syventävistä opinnoista, mutta gradu jäi roikkumaan. Nyt yritän saada senkin valmiiksi.

Hän toivoo, että opintojen ohjaukseen satsattaisiin enemmän etenkin graduvaiheessa.

– Tuntuu, että moni jää gradun kanssa jumiin. Kun seminaarit loppuvat, opiskelija on aika yksin. Riippuu paljon

ohjaajasta, miten tiiviisti hän neuvoa ja auttaa esimerkiksi tiedonhaussa.

– Erityisesti silloin jos näkee, että opiskelija on hukassa, apua voisi tarjota aloitteellisemmin. Hyvä myös olisi, jos ohjaaja silloin tällöin kyselisi työn edistymisestä, Ollila pohtii.

Nopeaan valmistumiseen patistetaan, vaikka samalla vaaditaan alan työkokemusta. Ollila muistuttaa, että suurimmasta osasta opiskelijoita ei tule akateemisia tutkijoita, joten opintojen aikana luodut verkostot ja työkokemus ovat arvokkaita.

Hän kaipaa lisää joustoa eri elämäntilanteita varten.

– Jos läsnäoloa vaativa kurssi järjestetään kerran vuodessa, monella tulee ongelmia. Joitakin kursseja voisi järjestää iltaisin tai joustaa tehtävien palautuspäivissä. Hyvä olisi, jos poissaoloja voisi joskus korvata esseillä tai kirjatenteillä, Ollila ehdottaa.

LYYn Anni Lahtinen kertoo, että valmistuminen voi viivästyä myös siksi, jos henkilökuntaa on hankala lähestyä.

– Oikeustieteissä kaivataan enemmän professorien läsnäoloa Rovaniemellä. Tilanne on kurja, jos graduohjaajaan ei saa yhteyttä kuukausiin, Lahtinen kertoo esimerkin.

Lisää vaihtoehtoja toivotaan myös kesäopintoihin, jotta silloin voisi oikeasti suorittaa kursseja. Kirjatentit ja esheet sopivat oikeus- ja yhteiskuntatieteisiin, mutta taiteissa tilanne on toinen. Parannusta on tulossa ensi vuonna.

Toisinaan työelämä houkuttelee ja opinnot jäävät kesken. Taiteissa ja oikeustieteissä pääsee monia muita aloja helpommin jo opintojen alussa oman alan töihin. Lahtinen korostaa, että tutkinon suorittaminen olisi kuitenkin järkevää tulevaisuuden työnhaun kannalta.

Johanna Sarriola

Asiakkuus sosiaalityössä

Sosiaalityön professorit *Merja Laitinen* ja *Anneli Pohjola* ovat toimittaneet *Asiakkuus sosiaalityössä* -teoksen, joka avaa aivan uudella tavalla asiakaslähtöisyyttä sosiaalityössä.

Teoksessa käsitellään sosiaalityön toimintaympäristöä, työprosessien rakentumista ja asiakkuuden määrittymistä ideologisista, juridisista ja eettisistä näkökulmista käsin.

– Sosiaalityön asiakkuuden analysoiminen vaatii katsomaan sosiaalityötä ja yhteiskunnallispoliittista toimintaa toisin, koska sosiaalityön tekemisen ehtoja ja ihmisten arkea ovat luomassa myös sosiaalityön ulkopuoliset yhteiskunnalliset toimijat. Yhteisen näkemyksen syntyminen edellyttää laaja-alaista, tulkitsevaa ja analyttistä otetta, jonka luomiseen pelkät tilannekuvaukset eivät riitä, Laitinen ja Pohjola sanovat.

Asiakas onkin noussut uudella tavalla sosiaalityön keskustelujen kohteeksi, kun on tavoiteltu asiakaslähtöiseksi kutsuttua työkulttuuria.

– Voisi jopa hieman kärjistäen sanoa, että asiakasta erikseen analysoitavana toimijana ei ole oikeastaan kovin pitkään aikaisemmin edes ollut, sillä tarkastelujen keskiössä ovat olleet etuudet, palvelut, säädökset ja järjestelmän rakenne sekä työntekijöiden toiminta, Pohjola kiteyttää.

Teoksessa kirjoittavat professori Anneli Pohjola, professori Merja Laitinen, professori Ahti Saarenpää, professori Synnöve Karvinen-Niinikoski, YTT, akatemiutkija Mirja Satka, YTT, kehittämispäällikkö Asta Niskala, kehittäjä-sosiaalityöntekijä Tarja Kemppainen, kehittäjä-sosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi ja lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä Kaisa-Maria Rantajarvi.

Nuorten hyvinvoinnin ankkurit

Loistava perhe, mahtavat kaverit ja koulussa menee hyvin – lappilaisten nuorten hyvinvoinnin ankkurit -julkaisun mukaan suurin osa lap-

pilaisista nuorista elää hyvinvointia tukevissa ympäristöissä, kokee elämänsä mielekkäänä, onnistuu todennäköisimmin peruskoulun jälkeisessä siirtymässä eikä juuri kärsi hyvinvointiin heijastuvasta oireilusta.

Osalla nuorista on kuitenkin vaikeuksia, jotka haittaavat arkea ja yhteiskuntaan ankkuroitumista. Vajaa puolet nuorista kokee henkistä väkivaltaa yläkoulun aikana ja reilu kolmasosa 9.-luokkalaisista tytöistä kokee viikoittain koulupäivänsä aikana hermostuneisuutta, ahdistuneisuutta, masentuneisuutta ja keskittymisvaikeuksia.

Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa -hankkeessa valmistuneesta *Riikka Sutisen* selvityksestä käy ilmi, mistä asioista lappilaisten nuorten hyvinvointi rakentuu ja mitkä ovat ne asiat, joihin pitäisi kiinnittää huomioita nuorille suunnattujen hyvinvointipalvelujen suunnittelussa ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa.

Hyvinvointiselvitys koostuu vuonna 2009 yhdeksäsluokkalaisille nuorille tehdystä lomakekyselyaineistosta sekä hankekunnissa (Inari, Kemijärvi, Kolari, Ranua) toteutetuista nuorten ryhmä- ja yksilöhaastatteluista.

Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa -hanketta on hallinnoinut Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Taide nuorten hyvinvoinnin tukemisessa

Mirja Hiltusen ja *Maria Huhmarniemen* toimittama *Rälläkkä ja sivellin – taidetoimintaa nuorten hyvinvoinnin tueksi* -julkaisu esittelee taidetyöskentelyprosesseja ja niiden hyvinvointivaikutuksia.

Vuosien 2008–2010 aikana Lapin kunnissa toteutettiin erilaisia taidetyöpajoja peruskoulun jälkeistä siirtymävaihetta elävien nuorten kanssa. Tuotoksina syntyivät mm. julkinen yhteisöveistos, kierrätysmateriaalinen seinäteos, valokuvanäyttelyitä ja tilamuutos. Työskentelyn yhteydessä edistettiin nuorten yhteisöllisyyttä, onnistumisen kokemuksia, oppimisen iloa ja vuorovaikutustaitoja.

Tutkimus liittyy Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa -hankkeeseen, jota on hallinnoinut Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Hankkeessa ovat olleet mukana Lapin yliopiston sosiaalityön laitos ja taiteiden tiedekunta sekä Inarin, Kemijärven, Kolarin ja Ranuan kunnat.

Enontekiön erityisyys matkailussa

Enontekiön erityisyys paikallisten ja loma-asukkaiden silmin -julkaisussa tarkastellaan Enontekiön erityispiirteitä ja matkailun kehittämisen mahdollisuuksia. Julkaisu koostuu pääosin matkailututkimuksen opiskelijoiden kolmesta tutkielmasta, joita varten he haastattelivat tavalla 2010 Enontekiön loma-asukkaita ja paikallisia ihmisiä.

Matkailun kehittämisessä paikkakuntalaiset ja loma-asukkaat pitävät tärkeänä alueen erityispiirteiden, kuten luonnon ja syrjäisyyden vaalimista. Tutkimuksen mukaan Enontekiön matkailua voisikin kohdentaa niille, jotka ovat valmiit näkemään vaivaa päästäkseen rauhalliseen erämaahan. Myös luonnosta kumpuaville, kestävän kehityksen mukaisille uusille matkailupalveluille ja aktiviteeteille sekä tietoliikenneyhteyksien parantamiselle olisi tilausta.

Selvityksen mukaan alueen matkailun kehittämisessä voisi kiinnittää entistä enemmän huomiota myös yhteisöllisyyteen, koska matkailukohteessa koettu vieraanvaraisuus ja ilmapiiri vaikuttavat suuresti matkailijoiden viihtyvyyteen. Toisaalta myös haastatellut loma-asukkaat toivat esille halunsa osallistua kunnan toimintaan ja matkailun kehittämiseen. Yhteisöllisyyden ja matkailun kehittämisen kannalta olisikin tarpeen kehittää sellaisia tapahtumia, joiden järjestämiseen loma-asukkaat ja paikalliset voisivat osallistua yhdessä.

Julkaisun ovat toimittaneet matkailun asistentti *Outi Rantala* ja sosiologian professori *Seija Tuulentie*. Julkaisussa kirjoittaa kahdeksan matkailututkimuksen opiskelijaa: *Outi Forsman, Päivi Harjula, Saara Lähtevänoja, Harri Mommo, Tiina Mäkelä, Hannu Mällinen, Paula Paavilainen* ja *Antti Ruotsalainen*.

Enontekiöllä on vajaa 2 000 asukasta. Kunnassa sijaitsee 850 kesämökkiä ja kunnassa vierailee vuosittain noin 100 000 pääosin kotimaista matkailijaa.

Lisää sukupuolitietoisuutta opettajankoulutukseen

Sari Vidénin ja Päivi Naskalin toimittamassa *Sukupuolitietoisuus Lapin yliopiston opettajankoulutuksessa* -teoksessa suositellaan, että opettajankoulutuksessa tulisi tarjota kaikille opiskelijoille erillinen sukupuoli- ja seksuaalisuutta koskeva kurssi. Lisäksi sukupuolta koskeva tieto tulisi integroida myös muihin oppiaineisiin ja opetusharjoitteluun ja sukupuolen merkitystä tulisi tarkastella monikulttuurisuuskasvatuksen yhteydessä.

Lapin yliopisto poikkeaa muista opettajankoulutusyksiköistä siinä, että opiskelijoille on jo vuosien ajan tarjottu erillinen kurssi, jolla on käsitelty koulutusta ja sukupuolta. Suurin osa koulutusta saaneista koki, että opetuksesta on ollut apua käytännön työssä. Koulutusta koettiin kuitenkin olevan liian vähän tarpeeseen nähden. Yleisesti toivottiin, että sukupuolta koskevia kysymyksiä tulisi koulutuksessa käsitellä erikseen, minkä lisäksi ne tulisi integroida osaksi muita opintoja, erityisesti opetusharjoittelua.

Myös yliopisto-opettajat kannattivat sukupuolta koskevan tiedon integroimista muihin opetettaviin aineisiin. Toisaalta ongelmaksi nähtiin se, että kasvatustieteen opettajilla ei ole välttämättä riittävää käsitteellistä ja teoreettista kompetenssia nais- ja sukupuolen tutkimuksen alueella.

Yliopistollisen aikuiskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen haasteet

Helka Urposen ja Rob Markin toimittamassa *Lifelong Learning for the New Decade* -teoksessa pureudutaan niihin haasteisiin, joita kohdistuu lähitulevaisuudessa eurooppalaisten yliopistojen aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Mökkihulluuden taika ja taito

Akatemiaprofessori Pertti Alasuutarin ja yliassistentti Maarit Alasuutarin uudessa kirjassa *Mökkihulluus Vapaa-ajan asumisen taika ja taito* pohditaan mökin ja mökkeilyn viehätystä. Kirjan mukaan mökin viehätys ei perustu pelkästään luontoon vaan pikemminkin siihen, että mökin todellisuus on itse rakennettua.

– Mökin hankkiminen tai rakentaminen ja mökillä puuhastelu on monille pariskunnille tärkeä yhteinen projekti, Alasuutarit sanovat.

Irroutautuminen arjesta alkaa jo mökkimatkasta, joka on monille tärkeä siirtymäriitti.

– Mökkeilyyn liittyy tietynlaista hulluutta: työviikon jälkeen pakataan auto ja ajetaan ehkä pitkänkin matkan päähän pitämään yllä toista taloa, jossa puuhaillaan kaikenlaista aamusta iltaan sen sijaan, että levittäisiin viikonloppu kotona, kirjoittajat ihmettelevät.

Mökin työleirin ja puuhamaan keskellä on tärkeää, että voi tehdä juuri sitä, mitä itse haluaa. Mökin taikaa luodaan myös ykkösasuntoa astetta romanttisemmalla rakennus- ja sisustustyyliä.

Mökkeilyn viehätyksen salaisuutta koskevasta analyysistä kirja laajenee kiinnostavaksi pohdinnaksi vapaa-ajan ja turismin roolista modernissa yhteiskunnassa. Kirja on tärkeää luettavaa matkailun opiskelijoille ja tutkijoille sekä kaikille yhteiskuntatutkimuksesta kiinnostuneille.

Teoksen on kustantanut Lapin yliopistokustannus.

Kirjoittajat esittelevät yliopistojen aikuis-koulutuksen ja elinikäisen oppimisen hyviä käytänteitä ja uusia malleja. Lisäksi he käyvät arvioivaa keskustelua sellaisista elinikäisen oppimisen teemoista, joissa on kehitettävää ja joihin yliopistojen tulisi tarttua.

Uutena lähestymistapana teoksessa tuodaan esille restoratiivisuus. Käsite on alun perin lähtöisin ympäristöpsykologiasta, joka tutkii ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta. Restoratiivista lähestymistapaa pohditaan mm. sosiaalisten, taloudellisten, juridisten ja kulttuuristen ympäristöjen ja tilanteiden kautta.

Julkaisussa on artikkeleita yli 30:lta aikuis-koulutuksen ja elinikäisen oppimisen tutkijalta

ja asiantuntijalta. Lapin yliopistosta teoksessa kirjoittavat lehtori Lenita Hietanen, professori Esa Poikela, yliopistonlehtori Sari Poikela, verkko-opetuksen kehittämispäällikkö Sirpa Purtilo-Nieminen, koulutus-päällikkö Helena Tompuri sekä laatujohtaja Helka Urponen.

Teos perustuu eurooppalaisten yliopistojen aikuiskoulutusverkoston EUCENin ja Lapin yliopiston järjestämän konferenssin esityksiin. Konferenssi järjestettiin toukokuussa 2010 Rovaniemellä. Teos soveltuu erityisesti elinikäisestä oppimisesta kiinnostuneille päätöksentekijöille, tutkijoille, suunnittelijoille, opettajille sekä opiskelijoille.

Pohjoisesta Suomesta kehityksen veturi

Lapin yliopiston hallituksen puheenjohtaja, professori *Raimo Väyrynen* arvioi Pohjois-Suomen kehitysnäkymiä puhuessaan Pohjois-Suomi-päivillä Rovaniemellä lokakuussa 2010. Väyrynen totesi puheenvuorossaan, että kehityksessä ei kyse ole vain energiasta ja luonnonvaroista, vaan myös kulkuyhteyksistä ja muusta perusrakenteesta.

– Jos pohjoiseen Suomeen halutaan todella panostaa, se edellyttää sekä julkisen että yksityisen rahan sitoutumista infrastruktuurin parantamiseen. Etelän näkemys siitä, että (rauta) teitä täytyy rakentaa sinne, missä ihmiset ovat, on tietysti ymmärrettävä, mutta maan luonnonvarojen hyödyntämisen näkökulmasta voidaan pohtia muunkinlaisia ratkaisuja, Väyrynen sanoi.

Väyrynen korosti, että Pohjois-Suomen luopaavat kehitysnäkymät muodostavat kokonaisuuden, jossa eri toiminnat on sopeutettava toisiinsa. Tässä työssä olennaista on se, että yritykset noudattavat vastuullista politiikkaa, joka kunnioittaa paikallisia elinkeinoja ja näkemyksiä, ja toisaalta se, että pohjoisen yhä harvalukuisemmat asukkaat näkevät uudet elinkeinot mahdollisuutena eikä uhkana.

Väyrynen kiitteli myös Suomen aktivoitumista arktisessa politiikassa.

– Valtioneuvosto on eduskunnan kehotuksesta valmistanut Suomen arktisen strategian ja asettanut neuvottelukunnan edistämään asiaa. Suomessa onkin syntynyt uusi pyrkimys nostaa arktisuus sille kuuluvaan asemaan maan politiikassa, mistä yksi osoitus on

ulkoministerin pyrkimys järjestää ensi vuoden aikana arktinen huippukokous Rovaniemellä.

Myös Lapin yliopiston strategiassa arktisen ja pohjoisen kysymykset ovat nosteessa.

– Haemme entistä vahvempaa yhteistyötä näissä asioissa vahvaa osaamista omaavan Oulun yliopiston sekä pohjoisessa toimivien valtion tutkimuslaitosten kanssa. Lisäksi teemme hartiavoimin töitä Euroopan arktisen informaatiokeskuksen saamiseksi Rovaniemelle Arktisen keskuksen yhteyteen, Väyrynen totesi.

Eurooppalaista tohtorikoulutusta kehittämässä

Lapin yliopiston koordinoimissa kehittämissä hankkeissa luodaan uutta eurooppalaista tohtorikoulutuksen mallia Kiinan ja Venäjän kauppa-oikeuden sekä semiotiikan aloille.

Kiinan ja Venäjän kauppa-oikeuden hankkeessa luodaan monitieteinen tohtorin tutkintoon johtava ohjelma, joka olisi käytettävissä kaikissa EU-maissa. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnassa on jo useamman vuoden ajan kehitetty määrätietoisesti kiina- ja venäjäoikeutta: esimerkiksi kiinaoikeuden professuuri on maassamme ainoa.

– Venäjä ja Kiina ovat EU:n tärkeitä kauppakumppaneita, joiden asema tulevaisuudessa vain korostuu. Samalla kaupan oikeudelliset kysymykset tulevat aiempaa tärkeämmiksi. Tohtorikoulutusohjelmassa yhdistyvät nämä molemmat näkökulmat, toteaa professori *Juha Karhu* oikeustieteiden tiedekunnasta.

Kiinan ja Venäjän kauppa-oikeuden tohtorikoulutushankkeessa ovat Lapin yliopiston lisäksi mukana flaaminkielinen VUB-yliopisto Brysselistä, Mariborin yliopisto Sloveniasta ja Mykolas Romeris -yliopisto Liettuasta.

Lapin yliopiston johdolla kehitetään parhaillaan myös neljän eurooppalaisen yliopis-

ton yhteistä semiotiikan tohtorikoulutusohjelmaa The European Mind (Semknow) -kehittämishankkeessa. Koulutusohjelmassa pyritään yhdistämään semiotiikan osaamista erityisesti elinkeinoelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Lapin yliopiston lisäksi kehittämishankkeessa ovat mukana New Bulgarian University Sofiasta Bulgariasta, Tarton yliopisto Virossa sekä Torinon yliopisto Italiasta. Tähän mennessä hankkeessa on kartoitettu semiotiikan osaamista eri yliopistoissa sekä suunniteltu opintosisältöjä.

Molemmat hankkeet ovat osa Euroopan komission elinikäisen oppimisen ohjelmaa (Lifelong Learning Programme). Lapin yliopiston rehtori *Mauri Ylä-Kotola* iloitsee yliopiston merkittävästä panoksesta eurooppalaisen tohtorikoulutuksen kehittämisessä.

– Euroopan komissio on rahoittanut elinikäisen oppimisen ohjelman aikana vain seitsemää tohtoritason kehityshanketta koko Euroopassa ja Suomessa vain näitä kahta Lapin yliopiston hanketta. Yliopisto onkin menestynyt poikkeuksellisen hyvin eurooppalaisen, kovasti kilpaillun koulutus- ja kehittämisrahoituksen hankinnassa, Ylä-Kotola toteaa.

Markus Aarto Lapin yliopistosäätiön asiamieheksi

Lapin yliopistosäätiön hallitus on nimenyt säätiön uudeksi asiamieheksi Lapin yliopiston yhteisöjohtaja *Markus Aarton* 16.11.2010 lähtien. Säätiön perustamisesta lähtien sen asiamiehenä toiminut kanslianuevos *Juhani Lillberg* luopui tehtävästä paikkakunnalta muuton vuoksi.

Vuonna 1980 perustetun säätiön perustajayhteisöjä ovat kaikki suurimmat Lapissa toimivat yritykset ja merkittävimmät maakunnalliset organisaatiot. Säätiön asioita hoitaa kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan valittava hallitus. Hallituksen puheenjohtajana on toimitusjohtaja *Markku Salomaa* ja varapuheenjohtaja hallintojohtaja *Risto Liisanantti*.

Lapin yliopistosäätiön tehtävänä on edistää Lapin yliopiston opetusta, tutkimusta ja yliopiston opiskelijayhteisöjen toimintaa.

Jaakko Husa oikeuskulttuurin ja oikeuslingvistiikan professoriksi

Lapin yliopisto on ottanut rehtorin päätöksellä kutsusta professori *Jaakko Husan* oikeuskulttuurin ja oikeuslingvistiikan professorin tehtävään oikeustieteiden tiedekuntaan 1. tammi-kuuta 2011 lukien.

Jaakko Husa on toiminut 1998–2004 julkisoikeuden professorina Vaasan yliopistossa ja valtiosääntöoikeuden sekä yleisen oikeustieteen professorina Itä-Suomen yliopistossa 2004–2010. Vuosina 2006–2007 hän toimi Suomen Akatemian varttuneena tieteenharjoittajana.

Husa on oikeustieteiden eri erikoistumisalueiden dosentti useassa kotimaisessa yliopistossa sekä Invited Fellow Tilburgin yliopistossa. Lisäksi hän on Haagissa päämajaansa pitävän kansainvälisen oikeusvertailun akatemian jäsen. Husa on erikoistunut oikeusvertailuun, oikeuskulttuureihin, valtiosääntöoikeuteen ja oikeuskieleen.

Oikeustieteiden tiedekuntaan sijoittuva oikeuskulttuurin ja oikeuskielen yhdistävä op-

pituli on ainoita laatuaan koko maailmassa. Molemmat oppituliin alat ovat viime vuosina nousseet keskeiseen asemaan Euroopan integraation ja oikeuden globalisaation vuoksi. Lapin yliopisto on ollut edelläkävijä Suomessa oikeuslingvistiikan alalla, ja uudistettuun professuuriin on nyt yhdistetty myös oikeuskulttuurit.

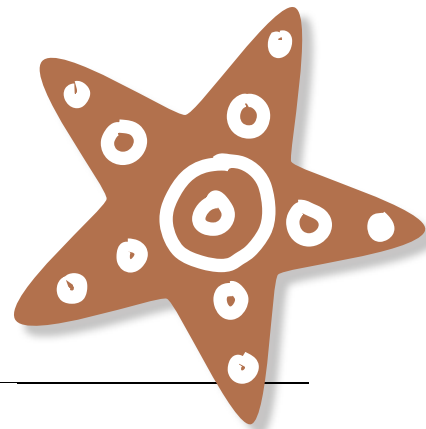
Husa on julkaissut yli kymmenen tieteellistä teosta ja kymmenittäin tieteellisiä artikkeleita, joista osa on julkaistu maailman johtavissa alan joulnealeissa. Tuorein kirja, joka analysoi Suomen valtiosääntöjärjestelmää historiallisessa ja oikeuskulttuurisessa kontekstissa, ilmestyy loppuvuodesta maineikkaan oxfordilaisen Hart-kustantamon julkaisemana.

Husa myös huippututkijoiden klubiin

Jaakko Husa on kutsuttu myös jäseneksi arvovaltaiseen Tampere Klubiin, joka on yhteiskuntatieteiden, talouden, politiikan ja filosofian

huippututkijoiden ja -vaikuttajien yhteiskunnallisiin kysymyksiin keskittyvä foorumi. Klubi kokoaa vuosittain Tampereelle jäseniään keskustelemaan demokratiasta ja siihen kohdistuvista globaaleista haasteista. Klubiin kuuluu noin neljäkymmentä kutsuttua jäsentä, joiden joukossa on muun muassa neljä nobelistia.

Professori Husa pyrkii tulevaisuudessa edistämään Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan ja Tampere Klubin välistä yhteistyötä.

Kiinalaiset tuomarit ympäristöoikeuden opissa

Lapin yliopistossa vieraili lokakuussa Hainanista Kiinasta arvovaltainen kiinalaisten tuomareiden joukko opiskelemissa Suomen ja Euroopan unionin ympäristöoikeutta.

– Opetuksessa painottuivat yleinen ympäristöperusoikeus ja suomalainen oikeuskulttuuri sekä erilaiset ympäristönkäyttöä ohjaavat keinot, ympäristöoikeuden professori *Kai Kokko* sanoo.

Professori Kokon mukaan vierailu oli molemmille osapuolille hyvin myönteinen kokemus.

– Lapin yliopistolla on Kiina-oikeuden professuuri, ja vierailu istui muutoinkin hyvin oikeustieteiden tiedekunnan kansainvälistyvään toimintaan. Vierailu oli kaiken kaikkiaan hyvä alku tuleville kiinalaisten opetusvierailuille, Kokko toteaa.

Ympäristöoikeuden luentojen lisäksi kiinalaisten ohjelmaan kuului tapaaminen rehtori *Mauri Ylä-Kotolan* ja oikeustieteiden tiedekunnan dekaanien kanssa sekä vierailu Rovaniemen hovioikeudessa.

Taidetta videolla

Lapin yliopiston tiloissa oleviin taideteoksiin on mahdollista tutustua nyt myös videon välityksellä professori *Juhani Tuomisen* johdolla. *Kai Tuomolan* ja *Mauri Lähdesmäen* toteuttamalla videolla esitellään yli 20 Lapin yliopiston julkisissa tiloissa olevaa taideteosta.

Videon on tuottanut Lumimiesfilmi. Valokuvat ovat *Arto Liitin*. Videon on tilannut Lapin yliopiston viestintäpalvelut.

Lapin yliopiston tiloissa on kaikkiaan yli 80 taideteosta. Yli puolet teoksista on tullut Lapin yliopistolle Valtion taideteostoimikunnan kautta. Teoksista 22 kuuluu Kari Huhtamon Taidesäätiön kokoelmiin.

Opiskelijat sisustivat RAMKin pääaulan ja ravintolan

Lapin yliopiston tekstiilialan opiskelijat ovat suunnitelleet ja toteuttaneet Rovaniemen ammattikorkeakoulun Rantavitikan kampuksen pääaulan ja ravintolan uuden sisustuksen. Suunnitelmat tehtiin viime keväänä ja käytännön toteutus kesän aikana.

Suunnittelijoina toimivat taiteiden tiedekunnan tekstiilialan opiskelijat *Tiina Karvonen*, *Elisa Käyrä*, *Tiia Lindström*, *Susanna Sivonen*, *Mervi Tenhunen* ja *Vuokko Österberg*. Työtä tehtiin Tilasuunnittelu-kurssin vetäjän lehtori *Piia Pyrstöjärven* ohjauksessa. RAMKin puolelta yhteistyökumppanina oli kehityspäällikkö *Juha Perkkiö*.

Tekstiilialan koulutusohjelma uudistuu

Lapin yliopiston tekstiilialan suuntautumisvaihtoehto muuttuu sisustus- ja tekstiilimuotoiluksi. Vaatetus suunnittelu jatkaa edelleen koulutusohjelman toisena suuntautumisvaihtoehtona.

Sisustus- ja tekstiilimuotoilun opetuksessa sisustusta tarkastellaan tilan ja ihmisen välisenä vuorovaikutuksena.

– Uuden ajattelun mukaan sisustamisen tärkeimpiä elementtejä ovat tekstiilit, jotka voivat toimia mm. kotien käyttötekstiileinä,

julkisten tilojen taiteena ja akustisina pintoina sekä innovatiivisena osana rakennettua ympäristöä, professori *Kristiina Hänninen* sanoo.

Sisustus- ja tekstiilimuotoilun opetus sisältää tekstiilisuunnittelun ja -valmistuksen, tekstiilitaiteen sekä tila- ja sisustussuunnittelun opintoja. Mukana opetuksessa on myös suunnitteluteknologia, jonka avulla tilasta voidaan rakentaa tekstiilien ja tuotteiden visuaalinen, moniaistinen kokonaisuus.

– Sisustus- ja tekstiilimuotoilussa keskei-

siä tutkimuksen ja suunnittelun alueita ovat hyvinvointi sekä tilojen moniaistisuus. Alan mielenkiintoisia sovelluskohteita ja tutkimusympäristöjä ovat muun muassa hoitolaitokset, matkailu- ja kouluympäristöt sekä kodit, Hänninen sanoo.

Tekstiili- ja vaatetusalan opetus alkoi taiteiden tiedekunnassa vuonna 1996.

Kehonrakennusta

Kuka tahansa tietää, että Shanghai on suuri kaupunki Kiinassa. Harvempi tietää, että Shanghaissa on 16 miljoonaa asukasta. Tuskin kukaan tietää, mikä on Shanghaiin lista.

Shanghaiin listaa ei pidä sekoittaa Schindlerin listaan, jota joku hädissään alkoi muistella. Ei, kuulkaa: Shanghaiin lista on uusi, trendikäs puheenaihe täällä yliopistolla. Se liittyy kilpailumiseen, kuinkas muuten.

Tehän tiedätte, että esimerkiksi maailman johtavien maiden välillä on näitä kaikenkarvaisia tehokkuuskisoja. Kisataan siitä, mikä on vähiten korruptoitunein valtio. On kisa siitä, mikä on maailman pulskin kansantalous. Kolmen vuoden välein mitellään siitä, mikä maa omistaa hulppeimman koululaitoksen. Nämä te tiedätte.

Ja voi, kuinka upeasti Suomi-niminen piskuinen maa on näissä kisoissa pärjaillyt. Ilman piikkareita ja kirkkaanpunaisia verkkareita tämä sisulla kyllästetty takapajula on pessyt monin verroin iäkkäämmät ja isommat leikkikaverinsa. Oi, sitä henkseleiden läiskettä!

Mutta miksi kaikille ei ole kilpailuja, kysyi joskus joku. Esimerkiksi tiedemiehille ja -naisille on jokavuotiset Nobel-missikisat, mutta tokihan pitäisi olla yliopistojen väliset formulakisat!

Kiinalaiset keksivät, koskapa ovat nopeita. Päätettiin, että Shanghaiin Jiao Taon yliopisto saa laatia yliopistojen tehokkuuskisalle säännöt. Yhtenä iltapäivänä laitettiin toimeksi. Ostettiin sikäläiseltä Mäkkäriltä Hot Macit ja istahdettiin Jagtsejoen rantatörmälle ideoimaan. Ideointi oli vapaata. Ainoastaan kaksi asiaa päätettiin: ketään ei jätetä kisasta ulos, eikä ketään säästellä!

Päätettiin, että yliopistojen kauneuskilvassa näkyville pääsevät maailman 500 treenatuinta yliopistoa. Jotta listalle voi päästä, pitää tehdä oikeita tekoja.

Ja näin, totta vieköön, on myös tapahtunut. Tällä hetkellä Shanghaiin lista on kuulkaa haluttu lista. Jotta listalle päästään, yliopiston pitää olla todella tuottelias. Sen pitää lykätä kansainvälisille foorumeille solkenaan laadukkaita tutkimusartikkeleita. Sen pitää kerätä kansainvälisiä kontakteja. Sen pitää ottaa vastaan ulkomaisia opettajia, sen pitää verkostoitua, sen pitää tuottaa jatkuvasti yhä enemmän väitöskirjoja. Mitä vähemmällä väellä yliopisto tämän kaiken tekee, sitä varmemmin yliopisto näkyy seuraavan vuoden Shanghaiin listalla.

On se kuulkaa huikeata! Tällä hetkellä kansallinen ylpeytemme, Helsingin yliopisto on Shanghaiin listan si-

jalla 68. Oulun yliopiston sijaluku on hieman 300 huonommalla puolella ja Jyväskylän yliopisto vielä tästäkin satakunta sijaa alaspäin. Mutta me tulemme! Tämän kisan me vasta äsken äkkäsimme. Kuulkaa: me tulemme!

Mi...mitä? Kuka siellä takarivissä piipittää? Kysyikö joku, kuka huolehtii yliopistojen opiskelijoista?

Aivan. Se olikin tähdellinen tarkennus. Nimittäin, tässä päätäpähkaisessä Shanghai-koohottelussa on tyystin unohtunut opiskelija. Yliopistojen työntekijöissä on vielä paljon niitä, jotka kantavat aidosti huolta opetuksen laadusta, opiskelijoiden opintojen sujumisesta ja heidän opiskelunsa mielekkyydestä.

Joukossamme on niitä, jotka ovat huolissaan maassa harjoitetun korkeakoulupolitiikan suunnasta. Vaikkapa noiden tutkimusartikkeleiden tuottaminen maailman turuille uhkaa siirtää huomiomme sivuraiteelle itse asiasta. Ette ehkä usko, mutta tiiviin, hyvän kymmensivuisen tutkimusartikkelin kirjoittaminen ortaa aikaa kaikkinen tarkistuksineen jopa kuukauden.

Koska käynnissä on kisa, on tietysti syntynyt tieteilisten artikkeleiden suma. Oikein valtava suma! Julkaintavien artikkeleiden jonot voivat olla niin valtavat, että professori Leandar Mähkyläisen Huippuhieno Artikkelipääsee julkisuuteen ehkäpä vasta kahden vuoden kuluttua sen kirjoittamisesta (jolloin sen sisältämät tutkimustulokset ovat auttamatta vanhentuneet).

Ei kuulkaa. Tämän koohotuksen pitäisi loppua. Meidän suomalaisten yliopistojen pitäisi uskaltaa valita oma suunta. Viitattaamme kintaalla Shanghaiin listoille ja kysykäämme uudelleen: mikä yliopistokoulutuksen kehittämisessä oikeasti on tärkeintä? Kenen etua ajamme?

Yliopisto palatkoon juurilleen. Yliopisto keskittyyköön perus- ja jatkotutkintojen tuottamiseen sekä maan elinkeino- ja yritysalamme aidosti tukevan tutkimustoiminnan harjoittamiseen. Eikä unohtaa sovi arvojen ja arvostusten tutkimusta. Jos yliopisto unohtaa klassisen humanismin ja yhteiskuntatieteiden alkuperäisimmät tavoitteet, se pyllistää itselleen.

Juha T. Hakala
Professori, Jyväskylän yliopisto
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Rovaniemi World Design Capital Helsinki 2012 yhteistyöhön

Rovaniemi on tehnyt World Design Capital Helsinki 2012 -hankkeesta vastaavan kansainvälisen designsäätiön kanssa yhteistyösopimuksen, jonka mukaan Rovaniemi osallistuu World Design Capital Helsinki 2012 -vuoden sisältöjen ja ohjelman tuottamiseen.

– Arvostamme Rovaniemen kaupungin halua olla mukana designpääkaupunkivuodessa. Rovaniemellä ja Lapin yliopistolla on merkittävä rooli Suomen muotoilukartalla, sanoo Kansainvälisen designsäätiön johtaja Pekka Timonen.

Arktisen muotoilun näkökulman designpääkaupunkivuoteen tuovat noin 100 Rovaniemellä toimivaa luovien alojen yritystä sekä Lapin yliopiston Arktinen keskus ja taiteiden tiedekunta, joka kouluttaa jo noin kolmanneksen kaikista Suomessa valmistuvista maisteritason muotoilijoista.

– Arktisen tutkimuksen ja muotoilun kansainvälisen kehityksen näkökulmasta on luon-

nollista, että olemme mukana designpääkaupunkivuodessa. Lapin yliopiston palvelumuotoilu tuo oman erityisen lisänsä tapahtumavuoteen hyödyntämällä taiteen ja tieteen vuorovaikutusta. Lapin yliopistossa tehtävän tutkimuksen kautta voidaan kehittää teollisia tuotteita ja palvelukonsepteja kaikilla elämänaloilla, kuten esimerkiksi matkailussa, hyvinvointipalveluissa, koulutuksessa, kulttuuri- ja palvelualoilla tai suunniteltaessa esteettömiä ja turvallisia ympäristöjä, Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotola sanoo.

Rovaniemen Kehitys Oy:n toimitusjohtaja Juha Seppälä odottaa yhteistyön nostavan koko Rovaniemen imagoa ja tunnettavuutta yhtenä Suomen muotoilun keskuksista.

– Teemavuosi avaa kansallisia ja kansainvälisiä kanavia, joiden kautta voimme saada lisää luovien alojen liiketoimintaa kaupunkiin sekä aktivoida yrityksiä ja julkista sektoria hyödyntämään muotoilun osaamista, Seppälä toteaa.

Liisa Ansala ylioppilaskunnan pääsihteeriksi

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan edustajisto on valinnut kokouksessaan 10.11.2010 ylioppilaskunnan uudeksi pääsihteeriksi kasvatustieteiden kandidaatti Liisa Ansalan.

Liisa Ansala on työskennellyt aiemmin mm. Helsingin yliopiston ylioppilaskunnassa ja Suomen Japanin instituutissa. Lisäksi Ansalalla on kokemusta niin yliopistollisista kuin kunnallisistakin luottamustehtävistä. Tällä hetkellä hän toimii muun muassa Lapin yliopiston hallituksen jäsenenä.

– Ylioppilaskunnan ja yliopiston yhteistyösuhteet ovat hyvät, ja niiden pohjalta on hyvä lähteä jatkamaan opiskelijoiden hyväksi tehtävää työtä, Ansala sanoo.

Liisa Ansala aloittaa työnsä pääsihteerinä 1.1.2011.

Tue tieteen popularisoimista

Lapin yliopiston **Kide-lehti** edistää osaltaan yliopiston tutkimustulosten leviämistä suuren yleisön tietoisuuteen.

Tue yliopiston toimintaa 50 euron suuruisella Kide-lehden kannatusmaksulla.

Lapin yliopistorahaston lahjoitustili:
Nordea 173830-1496. Viestikenttään maininta Kide.

Teokset

Nietos (oik.)

Tekijät: Aarni Toiviainen,
Cami Vilpas, Hanna Toi-
vonen, Helmeri Heikkilä,
Milka Asikainen

Last chance (ylhäällä)

Tekijät: Elvis Muhonen,
Kristiina Hacklin, Iina
Partanen, Neea Pauri

Maistuva metsä (alhaalla)

Tekijät: Iida Kalliokoski,
Noora Kallio, Sanni Viere-
lä, Ilona Joensuu, Johan-
na Leppänen

Valokuvat: teosten tekijät

EU:n jalanjälki arktisella alueella

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti (PYVI) on ollut mukana tutkimusprojektissa, jossa on selvitetty EU:n ympäristöllistä jalanjälkeä arktisella alueella.

Tutkimuksen mukaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia arktisella alueella kiihdyttävät nokipäästöt johtuvat suurelta osin (58 %) EU:sta. EU käyttää erityisen paljon Venäjältä tuotuja arktisia luonnonvaroja, kuten öljyä ja kaasua, joiden poraaminen arktisella alueella aiheuttaa paikallisia ympäristöongelmia. Johtopäätöksen tekemisen mahdollisti tutkimuksessa eri tieteenalojen yhteistyönä kehitetty malli, jolla pystytään laskemaan tietyn alueen ympäristöllisen jalanjäljen vaikutus toiselle alueelle.

Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten tehokkaasti EU:n nykyiset oikeudelliset ja poliittiset toimet vähentävät EU:n ympäristöllistä jalanjälkeä sekä tehtiin skenaarioita siitä, millainen EU:n ympäristöllinen jalanjälki voisi olla eri oletuksilla vuonna 2030 ja millä toimenpiteillä sitä voitaisiin pienentää.

PYVIn tutkimukseen osallistuivat tutkimusprofessori Timo Koivurovan lisäksi Sébastien Duyck, Adam Stepien, Nikolas Sellheim ja Kamrul Hossain. Tutkimuksen rahoitti EU:n ympäristöosasto.

Muotoilua metsän merkityksestä

Kuutisenkymmentä taiteiden tiedekunnan muotoilualojen opiskelijaa on pystyttänyt metsäaiheiset teoksensa Metsähallituksen toimisto- ja näyttelyrakennus Pilkkeeseen sekä museo- ja tiedekeskus Arktikumin sisätiloihin ja piha-alueelle.

Teokset käsittelevät ihmisen ja luonnon välisiä suhteita, huolta ja iloa tulevaisuuden metsästä sekä puun ja metsän merkityksiä. Lähi-metsästä kerätyistä aineksista kootut sushi-ruulat, pölkkyautomaatti, tulevaisuuden lentävät käpylehmät ja monet muut teokset koskettavat, naurattavat ja mietityttävät. Materiaaleina teoksissa on käytetty oksia, juuria, taimia, käpyjä, pleksiä, metalliputkia ja luontokuva.

Teosten valmistaminen liittyi graafisen suunnittelun, teollisen muotoilun, tekstiili- ja vaatetusalan sekä audiovisuaalisen mediakulttuurin muotoiluopintoihin, joiden ohjaajina toimivat taiteiden tiedekunnan opettajat *Milla Haarakoski, Päivi Rautajoki, Tomi Knuutila, Heidi Pietarinen ja Silja Nikula.*

Hiljaisuudesta toiseen palkittu Kanadassa

Annika Rapon ja Panu Johanssonin kokeellinen lyhytelokuva Hiljaisuudesta toiseen on palkittu parhaana ulkomaisena elokuvana kanadalaisessa Winnipeg's Festival of Film and Video Art -tapahtumassa. Festivaali keskittyy perinteisestä elokuvasta poikkeavien teosten esille tuomiseen: se tarjoaa foorumin kokeelliselle elokuvalle ja videotaiteelle.

Hiljaisuudesta toiseen -elokuva yhdistelee Annika Rapon isoisan *Arvo Klemens Rapon* elämäntarinaa liittyviä erilaisia materiaaleja ja muistoja. Tekijöiden mukaan elokuvan ja siihen liittyvän tutkielman keskeisin ajatus on tulkinnan etiikka. Teosta ja tutkielmaa tehtäessä on jouduttu pohtimaan, mikä on oikea tapa kuvata jo kauan sitten kuolleen ihmisen elämää.

Elokuva on Annika Rapon audiovisuaaliseen mediakulttuuriin valmistuneen pro gradu -tutkielman taiteellinen osuus. Annika Rapon valmistui alkuvuodesta, ja Panu Johansson opiskelee edelleen audiovisuaalista mediakulttuuria Lapin yliopistossa.

Ajattele itse

Ajattelemisen taitoon liitetään usein mystisyyttä. Opettajat saattavat joskus huomauttaa lietsoa salaperäisyyttä: asioista puhutaan etäältä ja hienoin termein. Ajattelun taitoa ei myöskään opeteta erikseen, vaikka juuri se olisi tärkeää.

Korkeakouluopiskelijoiden odotetaan tuntevan tieteilijän ja kriittisen ajatteluun liittyvät odotukset omin päin sekä kehittävän ajattelemisen taitoa itsenäisesti. Mutta ilman selkeää käsitystä siitä, mitä ajattelun laatuksia ovat, niiden täyttäminen on vaikeaa.

Teoksessa *Ajattele itse! – tutkimuksellisen lukutaidon perusteet* (PS-kustannus, 2010) kar-

toitetaan tutkimuksellisen lukemisen keskeisiä elementtejä: kontekstin ja teorian hahmottamista, numeroiden lukemista ja ymmärtämistä, kuvien lukemista, vuorovaikutuksen lukutaitoa sekä lukemista ja kirjoittamista.

Teoksen ovat toimittaneet *Johanna Hurtig, Merja Laitinen* ja *Katriina Uljas-Rautio*. Laitinen työskentelee sosiaalityön professorina Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa ja Uljas-Rautio lehtorina yliopiston kielikeskuksessa.

Opiskelijoita palkittiin Berliinissä

Aalto-yliopiston elokuvataiteen osaston opiskelijoiden *Mike* ja *Elina Pohjolan* ohjaama lyhytelokuva *Forest of Babel* on voittanut lyhytelokuvasarjan pääpalkinnon Berliinissä Prix Europa -festivaaleilla.

Elokuvan kuvaus- ja tuotantoryhmään osallistui myös Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelijoita. Lapin yliopistosta mukana olivat *Kim Saarinen, Julius Chavez, Ari-Pekka Leinonen, Jussi Jokinen, Ulla Vilponen, Mauri Lähdesmäki* ja *Mikko Leinonen*.

Elokuva kuvattiin viime elokuussa Rovaniemellä, ja se tuotettiin tiiviinä yhteistyönä Lapin elokuvakomission, Lapin yliopiston, Saamelaiskäräjien ja paikallisten yritysten, kuten Lapland Memoriesin kanssa. Elokuvan kuvauksissa käytettiin ensimmäistä kertaa Lapin yliopiston laboratoriohankkeen kautta tullutta Red One -digitaalista elokuvakameraa.

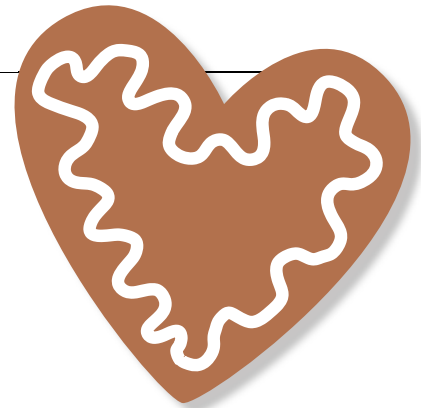
Talvitaidetta ja saamelaiskoruja esillä Jakutiassa

Professori Timo Jokelan talvitaidet sekä teollisen muotoilun opiskelija Elle Valkeapään saamelaiskorut olivat esillä arktista taidetta esittelevässä kansainvälisessä näyttelyssä Jakutskin kaupungissa Itä-Siperiassa.

Jokelalta näyttelyssä oli esillä kuudentoista valokuvan kokonaisuus talvitaideteoksista. Elle Valkeapäältä näyttelyssä oli esillä hopeajuurikoruja. Lisäksi näytteillä oli muutamia Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa Inarissa valmistettuja saamenkäsioita. Jakutian

kansallisen taidemuseon ja Jakutian arktisen taide- ja kulttuuri-instituutin järjestämä näyttely oli esillä 3. joulukuuta 2010 asti Jakutskin kaupungissa.

Näyttelyn yhteydessä neuvoteltiin myös jakutialaisten ja Lapin yliopiston suunnittelema taiteeseen ja taidekasvatukseen keskittyvästä verkostosta, jota ollaan perustamassa osaksi arktista yliopistoverkostoa University of the Arcticia.

Akatemian rahoitusta

Suomen Akatemian kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta on myöntänyt Lapin yliopistolle 440 000 euron rahoituksen kuntoutuksen kolmivuotiselle tutkimushankkeelle, joka käynnistyy vuoden 2011 alussa.

Pääosin Lapin yliopistossa toteutettava tutkimushanke keskittyy vaikeavammaisten sekä mielenterveysongelmaisten ja päihderiippuvaiden kuntoutukseen. Hankkeessa tutkitaan kuntoutujan ja hänen perheensä toimijuutta sekä vapaaehtois- ja vertaistuen asemaa kuntoutuksessa.

Tutkimushanketta johtaa kuntoutustieteen professori *Aila Järvikoski*. Tutkimuksen osahankkeista vastaavat *Marjatta Martin*, *Liisa Hokkanen* ja *Sanna Väyrynen* Lapin yliopiston sosiaalityön laitokselta. Yhteistyökumppaneita ovat lastenneurologi, dosentti *Ilona Autti-Rämö*, dosentti *Pekka Hakkarainen* ja dosentti *Kristiina Härkäpää*. Kansainvälisiä kumppaneita hankkeessa ovat professori *Johans Sandvin* ja tohtori *Hanne Thommesen* Nordlandin yliopistosta (Bodö) Norjasta.

Lapin yliopiston jatko-opiskelija *Emily Höckert* on saanut rahoituksen väitöskirjatut-

kimukseensa, joka käsittelee Nicaraguan matkailun kehittämistä ja mahdollisuuksia. Työn ohjaajana toimii professori *Soile Veijola*.

Tutkimus kuuluu Helsingin yliopiston politiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen johtajan *Jussi Pakkasvirran* vetämään tutkimushankkeeseen. Tutkimuksessa analysoidaan kolmen Keski-Amerikan maan, Costa Rican, Hondurasin ja Nicaraguan, matkailupolitiikkaa. Hanke sai rahoitusta vuosiksi 2011–2014 yhteensä 522 440 euroa.

Taiteiden tiedekunnassa vuonna 2007 väitellyt taiteen tohtori *Kaisu Koski* on saanut Suomen Akatemian myöntämän tutkijatohtorin rahoituksen vuosille 2011–2013.

Kaisu Kosken tutkimuksen otsikkona on Lääketieteen keholliset ja visuaaliset esitykset: performatiivisuus ja elokuvalliset tekniikat potilaan ja lääkärin (de)konstruoijina. Tutkimuksen yhteistyötahoina ovat Lapin yliopisto ja Leidenin yliopiston The Arts and Genomics Centre.

Rahoitusta tundratutkimukselle

Yhteispohjoismaista tutkimusta rahoittava NordForsk on myöntänyt Turun yliopiston ekologian professori *Lauri Oksasen* johtamalle tutkimusryhmälle Nordic Centre of Excellence -statuksen.

Huippuyksikössä tutkitaan, miten tundra- ja tunturialueilla voidaan estää ilmaston lämpenemisen haittavaikutukset. Lapin yliopiston Arktinen keskus on yksi partnereista. Tutkimusprofessori *Bruce Forbes* Arktisesta keskukselta tulee vetämään yhtä keskeistä tutkimusosiota ihmisen ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta, tarkemmin poronhoi-

don ekologiasta ja sosioekonomiasta. Forbesin vetämään osioon kuuluu muun muassa osallistuva kenttätöyjakso Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa.

Huippuyksikkö saa noin kahden miljoonan euron pohjoismaisen rahoituksen, mikä edesauttaa pohjoisen tutkimuksen tehostamista. Turun yliopiston Lapin tutkimuslaitos Kevon partnereina tutkimusryhmässä ovat Uumajan ja Tromssan yliopistot, Altassa sijaitseva Ruijan korkeakoulu, Lapin yliopiston Arktinen keskus Rovaniemellä ja Ilmatieteen laitoksen arktinen tutkimusyksikkö Sodankylässä.

Alfred Kordelinin säätiön apurahoja

Alfred Kordelinin säätiö on myöntänyt useita apurahoja Lapin yliopiston tutkijoille.

Taiteen maisteri *Tuomas Hongan* kansainvälinen tutkijaryhmä sai 40 000 euroa Obin sivujoen Woki-reh-juganin varrella asuneen hantisamaani *Ivan Stepanovich Sopotshinin* eli Dedushkan (1910–1992) elämää kartoittavaan tutkimukseen. Stalinin vainojen aikana 1930-luvun lopulla hantikansan johtajia eli samaaneja kerättiin keskitysleireille. Sopotshin pelastui ainoana vangituista samaaneista ja kuoli vasta vuonna 1992 yli 90-vuotiaana.

– 1990-luvulla syntyi ajatus vertailla ja tutkia *Lennart Meren*, *Juha Pentikäisen* ja myös muiden tutkijoiden Dedushkasta kokoamat aineistot, joiden perusteella voitaisiin kartoittaa yhden samaanin koko suullinen muisti, Honka sanoo.

Tutkimustyön tuloksena syntyy kaksi kirjaa, joissa julkaistaan kaikki Sopotshinin laulut ja tarinat, niiden analyysi sekä samaanin elämäkerta. Kirjat julkaistaan sekä hantin että englannin kielellä.

Tutkijaryhmään kuuluvat professori *Natalya Koshkaryova* Novosibirskin valtion yliopistosta, tutkittavan sukulainen *Agrafena Sopochna*, professori *Elena Glavatskaya* Uralin valtion yliopistosta, toimittaja, kääntäjä *Clive Tolley* ja hanketta vetävä Honka Lapin yliopistosta.

Oikeustieteen kandidaatti, varatuomari *Kristiina Saraviita* sai 21 000 euron apurahan väitöskirjaansa, joka tarkastelee kulttuurin käsitettä alkuperäiskansoja koskevassa ihmisoi-keusdiskurssissa.

Kasvatustieteiden tiedekunnassa tutkijana työskentelevä *Sonja Lutovac* sai 11 000 euron apurahan väitöskirjaansa varten. Lutovacin väitöskirjan ohjaajana toimii yliopistonlehtori *Raimo Kaasila*.

Taiteen kandidaatti, MSc International Politics *Laura Junka-Aikio* ja työryhmä saivat 5 000 euron apurahan ulkomaalaisia marjanpoimijoita ja suomalaisen marja-alan muutosta tarkastelevan kirjan julkaisukustannuksiin.

Jenny ja Antti Wihurin rahaston apurahat

Jenny ja Antti Wihurin rahasto on päättänyt jatkaa vierailevien taiteilijoiden stipendiohjelmaa. Rahaston ja Lapin yliopiston yhteistyön mahdollistamana Lapin yliopistossa on vierailut vuodesta 1995 lähtien jo 30 taiteilijaa.

Kauppätieteiden tohtori, professori *Antti Hahti* sai 10 000 euron apurahan Dominant Logics and Innovativeness in Management of Maritime Tourism on Selected Coastal, Lake and Maritime Markets – Influences of market orientations on perceived trust in tourism networks -tutkimukseen.

Apurahat väitöskirjatyöhön

- Oikeustieteen kandidaatti *Anja Karvonen-Kälkäjä*: Unohtuuko vanhus – Julkisoikeudellinen tutkimus hallintosopimuksen asiansaissahteista vanhusasiakkaan vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta, 21 000 euroa
- Diplom-Kauffrau *Petra Merenheimo*: Sosiaalipalveluyrittäjyys kunnan ulkoistamisprosessissa, 11 000 euroa
- Taiteen maisteri *Minna Rainio*: Globalisaation varjoissa. Yhteiskunnalliset ja eettiset prosessit taiteessa, 21 000 euroa.

Kielikeskus mukaan kansainväliseen hankkeeseen

Lapin yliopiston kielikeskus on hyväksytty partneriksi kaksi vuotta kestäväan EU-rahoitukseen hankkeeseen, jossa tuotetaan verkkopiskelumateriaalia EU-alueen valtavirtakielistä poikkeavista kielistä ja niiden kulttuureista.

Hankkeen nimi on Electronically Learning Other Cultures and Languages by Virtual Travelling (E-LOCAL), ja siinä edustettuja kieliä ovat hollanti, italia, portugali, puola, suomi ja unkari kulttuuritaustoineen. Tavoitteena on tukea uusien verkkomateriaalien avulla EU-alueen harvinaisten kielten opiskelua ja kult-

tuurien tuntemusta. Kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret aikuiset, jotka ovat siirtymässä toisen asteen koulutuksesta korkeakouluopintoihin.

E-LOCAL-hanketta koordinoi Bolognan yliopiston vieraiden kielten ja kirjallisuuden tiedekunta. Lapin yliopiston kielikeskus koordinoi hankkeen osa-alueista metodologisia valintoja ja materiaalien sisältöjä yhteistyössä Bolognan yliopiston vieraiden kielten ja kirjallisuuden tiedekunnan kanssa. Hanketta rahoittaa EU:n Lifelong Learning -ohjelma.

Yliopisto kartoittaa alumni toiveita

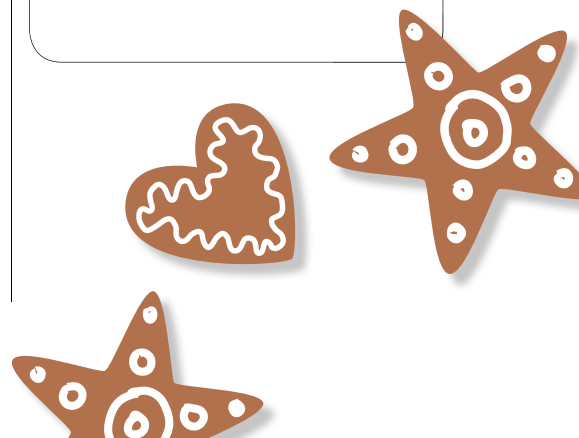
Lapin yliopisto kerää alumneiltaan kesäkuun alumnitapaamisessa esille nousseiden toiveiden tueksi kehittämisisideoita.

Kyselyn avulla kartoitetaan alumni halukkuutta osallistua yliopiston toimintaan asiantuntijana opetuksen kehittämisessä, työelämä- ja tutkimus- ja kehittämistyön tukena. Lomakkeella kysytään myös alumni kiinnostusta jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä avoimen yliopiston opintoihin.

Lisäksi kyselyn avulla kartoitetaan alumni kiinnostusta liittyä Lapin yliopiston alumni rekisteriin. Rekisteritietoja käytetään alumni ja yliopiston väliseen yhteydenpitoon: alumnitoimintaan liittyvien tapahtumien, uutisten ja yhteydenpidon hoitamiseen. Tiedot rekisteröidään vain alumni suostumuksella. Kyselyyn on mahdollista vastata myös ilman rekisteriin liittymistä.

Kyselyyn vastaaminen antaa tärkeää tietoa, jota voidaan jatkossa hyödyntää yliopiston toimintojen suunnittelussa.

www.ulapland.fi/alumnit

Yliopisto etenee varainkeruussaan

Lapin yliopisto on saavuttanut varainkeruussa miljoonan euron tavoitteensa. Tavoite saavutettiin, kun Säästöpankki Optia lahjoitti Lapin yliopistolle 50 000 euroa ja Lapin lääkäriseura 10 000 euroa. Yliopiston uusi tavoite on kerätä 1,5 miljoonaa euroa kesäkuun 2011 loppuun mennessä.

Rehtori *Mauri Ylä-Kotola* on tyytyväinen siihen, että miljoonan euron raja saavutettiin, koska se takaa valtion 2,5-kertaisen vastinrahan tähän mennessä kerätylle pääomalle. Ylä-Kotola kuitenkin korostaa, että kestävyys jatkuu tästäkin eteenpäin, sillä hallitus on jatkanut valtion vastinrahoitukseen oikeuttavaa varainkeruuaikaa kuudella kuukaudella 30. kesäkuuta 2011 saakka. Lisäksi lahjoitusten verovapausoikeutta on jatkettu vuoden 2011 loppuun saakka.

– Lapin yliopiston varainkeruu on jo tähän mennessä osoittanut, että lappilainen yritysellämmä ymmärtää erinomaisen hyvin yliopiston merkityksen Lapin alueen kehittämistyössä. Lapin yliopisto on myös kansainvälisesti merkittävä brändi, jonka merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään. Sitä osoittaa artkisista ja pohjoisista alueista käyty poliittinen ja tiedepoliittinen keskustelu, jonka eturintamassa myös Lapin yliopisto haluaa olla, Ylä-Kotola sanoo.

Hallintoyksikkö uudistaa organisaatiotaan

Lapin yliopiston hallintoyksikkö uudistaa organisoitumistaan 1.1.2011 lukien. Rehtori *Mauri Ylä-Kotola* hyväksyi muutokset hallintoyksikön työjärjestykseen marraskuussa.

Muutoksen yhteydessä viestintä ja ulkosuhteet, kansainvälisten asioiden palvelut sekä Uarctic-verkoston toiminnot siirtyvät hallinnon ja infrastruktuurin vastuualueelle, jota johtaa nykyinen yhteisöjohtaja *Markus Aarto* ensi vuoden alusta lukien hallinto- ja lakiasiaintojohtajan tehtävänimikkeellä.

Hallinnon ja infrastruktuurin vastuualueessa säilyvät edelleen yleishallinnon, av- ja telepalvelujen, virastomestaripalvelujen, kiinteistö- ja hankintapalvelujen, tietohallinnon ja IT-palvelujen sekä opiskelupalvelujen toimintokokaisuudet ja yliopistopaino.

Organisaatiouudistuksella pyritään selkeyttämään eri vastuualueiden välistä vastuunjakoa sekä kohdentamaan esimiestyön resursseja hallintoyksikössä tarkoituksenmukaisella tavalla. Samassa yhteydessä pyritään parantamaan hallinnon sisäisen tiedonkulun prosesseja. Uudistuksella ei ole henkilöstövaikutuksia.

Brusila johtaa viestintätieteiden tohtorikoulua

Lapin yliopiston graafisen muotoilun professori *Riitta Brusila* toimii valtakunnallisen viestintätieteiden tohtorikoulun johtajana.

Taiteiden tiedekunnasta tohtorikoulussa ovat mukana tohtoritutkijat *Heli Lehtelä*, *Miia Rantala* ja *Markus Schröppel*. Lehtelä tutkii etnisten vähemmistöjen esittämistä kuvajournalismissa, Rantala tutkii monikulttuurisuutta mainoskuvastossa ja Schröppel visuaalista kommunikaatiota tilassa.

Professori Brusilan mukaan visuaalisen viestinnän tutkimuksen tärkeys korostuu nykyisessä kulttuurissa.

– Ympäristömme on täynnä visuaalisia viestejä alkaen liikennemerkeistä yritysten visuaalisen identiteetin ilmentymiin. Lapin yliopiston tutkimus kohdistuu suurelta osin graafisen suunnittelun kautta tuotettuun visuaaliseen kulttuuriin, Brusila sanoo.

Viestintätieteiden tohtorikouluun kuuluu opiskelijoita seitsemästä eri yliopistosta. Rahoitettuja tutkijoita on yhteensä 14 ja liitännäisjäseniä 14. Koulua koordinoidaan Tampereen yliopistosta.

Talvitaidet herättää keskustelua Wienissä

Timo Jokelan talvitaidetta on esillä suomalais-ta ympäristötäidetä esittelevässä näyttelyssä wieniläisessä valokuva- ja mediataidekeskuksessa.

Kuraattori *Anna Zeilingerin* kokoamassa näyttelyssä on esillä kuuden suomalaisen taiteilijan ympäristötäidedokumentteja. Jokelalta on esillä Suomen, Norjan ja Luoteis-Venäjän maisemissa toteutettujen lumiveistosten dokumentteja.

Näyttelyn tarkoituksena on herättää keskustelua katoavien paikkasidonnaisten taideteosten ja niistä tehtyjen dokumenttien suhteesta, roolista ja merkityksestä taidemaailmassa.

Jokelan valokuvien lisäksi näyttelyssä on esillä yliopisto-opettaja *Timo Haanpään* tekemä dokumenttivideo *Winter Signs*, joka esittelee Jokelan työskentelyä lumiveistosten parissa.

Muutoksia MTL:ssä

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) toimintaa kehitetään kokoamalla Rovaniemen koulutuskuntayhtymässä ammatillisen toisen asteen matkailu-, ravitsemis- ja talousala omaksi tulosalueekseen.

Tulosalueesta tulee osa Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituuttia. Rovaniemen koulutuskuntayhtymän hallitus hyväksyi asiasta periaatepäätöksen syyskuussa 2010. Tarvittavat suunnitelmat ja muutokset valmistellaan loppuvuoden 2010 aikana. Tarkoitus on, että toiminta käynnistyy uudella toimintamallilla vuoden 2011 alusta.

Kooltaan instituutti tulee olemaan noin 1 500 opiskelijan, 120 työntekijän ja liikevaihdoltaan yli 10 miljoonan euron suuruinen yksikkö, jonka opiskelijamäärästä runsas kolmasosa, henkilöstöstä noin puolet ja liikevaihdosta kaksi kolmasosaa tulee koostumaan toisen asteen koulutuksesta ja palvelutoiminnasta.

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti aloitti toimintansa 1.8.2009. Instituuttia johtaa syksyllä 2009 aloittanut johtokunta ja väliaikainen johtaja.

Uusi koulutusneuvonnan puhelinpalvelu

Lapin koulutusneuvonta on uudenlainen aikuiskoulutuksen palvelu. Palvelussa asiakkaille tarjotaan tietoa koulutusmahdollisuuksista Lapissa sekä neuvontaa muun muassa koulutukseen hakeutumisessa, opintojen rahoituksessa sekä muissa aikuisopintoihin liittyvissä kysymyksissä.

Ota yhteyttä, kun

- etsit tietoa aikuiskoulutusmahdollisuuksista Lapissa
- tarvitset neuvontaa aikuisopintojen rahoituksessa
- kaipaavat ohjausta ammatillisen osaamisesi kehittämiseksi
- pohdit alan vaihtoa tai uusiin työtehtäviin siirtymistä
- haluat kehittää osaamista työpaikassasi tai työyhteisössäsi.

Lapin koulutusneuvonta

Puhelinpalvelu 020 690 909 arkin klo 9.00–16.00

Sähköpostipalvelu info@lapinopinovi.fi

Vetoomus

Lapin korkeakoulukonserni on Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun, Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun strateginen liittouma, joka yhdistää kolmen korkeakoulun koulutus-, tutkimus-, kulttuuri- sekä muun osaamisen vaikuttavaksi kokonaisuudeksi. Korkeakoulukonserni varmistaa yliopisto- ja ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan tulevaisuuden Lapissa.

Lapin korkeakoulukonsernin kehittämistyössä on todettu, että sopimuspohjaisella yhteistyöllä on toistaiseksi voitu saavuttaa merkittäviä tuloksia rakenteellisessa kehittämisessä. Yhteistyövaatimusten kasvaessa on tullut yhä selvemmäksi, ettei ilman yhteistyötä koskevaa lainsäädäntöä päästä toteuttamaan tehokkaasti ja vaikuttavasti kaikkia rakenteellisen kehittämisen suunnitelmia.

Edelliseen perustuen Lapin korkeakoulukonsernin neuvottelukunta esittää, että ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyölle luotaisiin lainsäädäntöperusta. Tässä ehdotettu yhteistoiminnan mahdollistava lainsäädäntö ei pakottaisi mutta mahdollistaisi yhteisiä asioita koskevan päätöksenteon silloin, kun osapuolet sitä tarvitsevat ja haluavat. Neuvottelukunta toivoo, että tarvittavan lainsäädännön valmisteluun ryhdytään pikaisesti.

Lapin korkeakoulukonsernin neuvottelukunnan tehtävänä on edistää Lapin korkeakoulukonsernin ja muun yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta, konsernin kokonaisuuden vahvistamista sekä siihen kuuluvien korkeakoulujen kehittämistä ja yhteistyötä. Neuvottelukuntaan kuuluvat Lapin maakunnan elinkeinoelämän, aluekehitysviranomaisten ja kuntien johtavat edustajat. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii Rovaniemen hovioikeuden presidentti *Esko Oikarinen*.

Palvelukeskuksen valmisteluryhmän työ alkoi

Lapin korkeakoulukonsernin osuuskuntamuotoisen palvelukeskuksen valmisteluryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 3.11.2010.

Valmisteluryhmän tehtävänä on tutkia osuuskuntamuotoisen palvelukeskuksen edut ja haitat sekä laatia luonnos osuuskunnan omistajien välisistä sopimuksista. Valmisteluryhmä laatii myös yksityiskohtaisen esityksen tuotettavista palveluista, henkilöstöstä ja henkilöstön siirroista.

Korkeakoulujen henkilöstöllä on tilaisuus osallistua ja vaikuttaa valmisteluun valmisteluryhmän jäsenten kautta. Valmisteluryhmään

kuuluvat *Markus Aarto, Riitta Alajärvi-Kauppi, Seppo Hänninen, Hannele Keränen, Jarmo Kiuuru, Ari Konu, Veli-Pekka Laukkanen, Virpi Lilja, Aino Piirainen, Tarja Särkkä, Markku Tarvainen, Jouko Tirola ja Reijo Tolppi*.

Ryhmä tiedottaa työskentelystään konsernin intranetissä, LUC-uutisissa sekä tarvittaessa sähköpostitse. Lisäksi valmisteluryhmän työtä esitellään korkeakoulujen tukipalveluhenkilöstölle erillisissä tilaisuuksissa tammi-kuussa 2011.

Valmisteluryhmä jättää esityksensä konsernin johtoryhmälle 31.1.2011 mennessä.

Mandatum Life vai Potkuriparkki?

Yliopistolaitos kerää parhaillaan rahaa. Kipeästi kaivattuja varoja haalitaan muun muassa erilaisin maksullisin tilaisuuksin ja etenkin lahjoituksina. Kaikenlaista – esimerkiksi taidetta ja tukijamitaleita – on myös kaupan. Eräs oivallus on nimetä yliopistojen tiloja suurten lahjoittajien mukaan.

Naapurissamme Oulun yliopistossa on nykyisin Oulun Puhelin -sali, OP-sali, Arina-sali ja Tönning-sali. Huokeimmalla nimikkosaliin pääsi kiinni Osuuskauppa Arina, jolta herui yliopistorahastoon 100 000 euroa. Haarukan toisessa päässä on Tauno Tönningin säätiö 225 000 euron lahjoituksellaan.

Samoin Porthaniasta on löytynyt viime keväästä lähtien Suomen Laki -sali – ei suinkaan kunnioituksesta maan oikeusjärjestystä kohtaan vaan Talentum-kustannusyhtiön kirjatuotteen mukaan. Helsingin yliopistolla on myös Viikissä Walter Ehrströmin säätiölle nimetty Walter-sali. Entisellä Helsingin, nykyisellä Aalto-yliopiston kauppakorkeakoululla taas on jo pitkät perinteet tällä saralla: parinkymmenen yritysnimikkosalin joukosta löytyvät muun muassa Nokia- ja Hartwall-sali, samoin kuin PricewaterhouseCoopers- ja Mandatum Life -sali.

Jokunen muukin yliopisto pohtinee vastaavia ratkaisuja. Varainkeruuseen liittyvää tilojen uudelleennimeämistä on kuitenkin myös kritisoitu paljon. Se tuntuu monesta hankalalta esimerkiksi kaupallisuuden ja tutkimuksen puolueettomuuden välisen kitkan takia. Rahaa tarvitaan mutta millä hinnalla?

Lapin yliopisto voisi omaksua avarakatseisemman ja omaperäisemmän nimeämispolitiikan. Miksemme astu askeleen eteenpäin yksiviivaisesta ”mulle rahat, sulle sali” -ajattelusta tai pikemminkin harppaa kokonaan tuon nolohkon vaiheen yli?

Suurlahjoittajien sijaan tiloja voitaisiin nimetä paikallisten pienyritysten mukaan, jopa vallan ilman rahan liikumista. Mikäpä olisi yliopistolta somempi kädenojennus yritysmailman tällekin sektorille? Samalla ”oma” luentosali voisi luoda yrityksille jonkinlaista velvollisuudentunnetta tai ainakin kannustaa lahjoitusten tekoon jatkossa – vuoroinhan vieraita käydään.

Jo pelkästään Rovaniemen yrityshakemistosta löytyy monta mainiota salikandidaattia. Miten olisi esimerkiksi Jaskan Namu ja Nakki -sali? Maakunnassa (Kittilä) toimivan ”sisäryityksen” mukaan voisi nimetä Jaskan Rookki -salin. Samoin vaikkapa Kolarin Säle -salin. Ja miksi pysytellä vain maalikylyissä: miltä kuulostaisi Potkuriparkki- tai Rieskapaikka-sali (nelostie)?

Uudet nimet myös jäisivät helpommin mieleen. Nykyisellään vain muutama talon tiloista on nimetty muutoin kuin kirjain-numero-koodein. Tiedätkö esimerkiksi, missä mahtaa olla sali F1011? Entä Esko ja Asko -sali? Kyseessä on sama paikka.

Eikä salinimien tarvitsisi tietenkään olla ikuisia. Suomen Laki -salikin Helsingissä on kastettu vain kolmivuotissopimuksella. Kerran ilmaiseksi nimetystä salista voisi nimen uusimisen vastikkeeksi jo pyytää rahaa. Kikkahan on samankaltainen kuin lehtitilauksissa: ensimmäinen jakso reippaalla alennuksella, minkä jälkeen siirrytään normaaliin kestotilaushintaan. Luentosalien nimeämisessä tosin ei voine edellyttää ”tilauksen” nimenomaista irtisanomista, jollei kalliimpaa jatkoa tahdo.

Jos rahaan halutaan päästä varmemmin käsiksi, miksei yrityksille toisaalta voisi saman tien myydä yliopiston usein kovin tyhjiltä seiniltä mainostilaa? Entä mainoskatkot? Ylipitkiä luentoja piristäisi kummasti säännöllisin väliajoin automaattisesti valkokankaalle pyörähtävä iloinen mainossikermä. Mainoksille selkeä hinnoittelu eikä epämääräistä puhetta pyyteettömistä lahjoituksista. Ainakin suoraselkämpää kuin minkäänlainen salinimillä värkkääminen.

Kiitämme tuesta!

Lapin yliopisto saavutti varainkeruussa miljoonan euron tavoitteensa marraskuussa 2010.

Yliopiston uusi tavoite on kerätä yhteensä 1,5 miljoonaa euroa kesäkuun 2011 loppuun mennessä.

Lapin yliopiston varainkeruuseen ovat osallistuneet seuraavat yritykset ja yhteisöt:

Auto Aho Oy, BRP Finland Oy, Cosmopolis, FIM OYJ, Inergia Oy, Kemijoki Oy, Kesko Oyj, Koillis-Lapin Sähkö Oy, Kukkola-Yhtiöt Oy, Lamprotek Oy, Lapin Ekonomit ry, Lapin Liha Oy, Lapin Lääkäriseura ry, Lapin Muovi Oy, Lappset Group Oy, Levi-Rakennus Oy, Norrhydro Oy, OP-Pohjola-ryhmä, Outokumpu, Pentik Oy, Pohjois-Suomen Messut ry, Pyhätunturi Oy, Pölkky Oy, Rovakaira Oy, Rovaniemen Energia, Rovaniemen Teräsrakenne Oy, Scandinavian Seminar Group, Sava- Group Oy, Skanska Talonrakennus Oy, Säästöpankki Optia, Tornionlaakson Sähkö Oy, Wetteri Yhtiöt Oy, Wipro Technologies Oy, YIT, Yksityisyrittäjien Säätiö.

Varainkeruuseen ovat osallistuneet seuraavat yksityishenkilöt:

Aarto Markus ja Maija, Annanpalo Heikki, Autto Heikki, Bäckman Tiina, Huczowski Seija, Huhtamäki Aino-Mari, Huttu-Hiltunen Veikko ja Aira, Jomppanen Tarmo, Kantola Anna-Liisa, Karvonen Margareetta, Kiviniemi Erkki ja Eila, Korpi Anna-Maija, Lääkkö Helena, Manninen Hannes, Mattila Heikki, Määttä Kaarina, Niemivuo Matti, Nurminen Oiva, Rannanlahti Kauko, Riepula Maija-Liisa, Rintala Erkki, Salmi Tapani, Takala Aleks, Virkkunen Urpo, Väyrynen Raimo, Ylä-Kotola Mauri.

Lisäksi lahjoittajien joukossa on henkilöitä, jotka eivät ole halunneet nimeään julkisuuteen. Yliopiston peruspääomaa ovat kartuttaneet myös Lapin yliopiston juhluvuoden keräykseen 1.3.–31.8.2009 osallistuneet yritykset, yhteisöt ja yksityishenkilöt.

Lapin yliopisto kiittää lämpimästi kaikkia keräykseen osallistuneita.

Ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

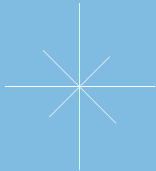
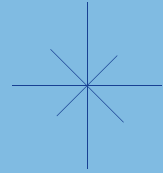
www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Lapin yliopisto toivottaa

Rauhallista Joulua &

Onnellista Uutta Vuotta!

